

T-9

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 7/10 i 3/23), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 25. sjednici, održanoj dana 30.06.2023. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2022. godini.

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-31-10509 /23
Datum, 30.06.2023. godine
Zenica

PREMIJER

Amra Mehmedić
Amra Mehmedić

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

INFORMACIJA

*o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite
civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2022. godini*

Zenica, maj 2023. godine

S A D R Ž A J:

1. UVOD	3
2. DJELATNOST I ZAKONSKA REGULATIVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI	4
3. OBLAST SOCIJALNE ZAŠTITE.....	6
3.1. Prava iz socijalne zaštite	6
3.1.1. Stalna novčana pomoć.....	6
3.1.2. Privremena i jednokratna novčana pomoć	9
3.1.3. Pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja.....	9
3.1.4. Osposobljavanje za samostalan život i rad.....	10
3.1.5. Smještaj u drugu porodicu.....	11
3.1.6. Smještaj u ustanove socijalne zaštite.....	13
3.1.7. Kućna njega i pomoć u kući	21
3.2. Osvrt na primjenu Federalnog Zakona u odnosu na ostvarivanje prava lica sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona	21
4. OBLAST ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA	23
5. OBLAST ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM.....	26
5.1. Dodatak na djecu	26
5.2. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odustvuje sa posla za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta.....	28
5.3. Zaštita porodilja koje nisu u radnom odnosu	31
6. OSTALI OBLICI SOCIJALNE ZAŠTITE I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM	36
6.1. Sufinansiranje „Sigurne kuće“ prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici na područja gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona	36
6.2. Pomoć za javne-humanitarne kuhinje	36
6.3. Pomoć za potrebe i intervencije socijalno zaštitnog karaktera	38
6.4. Zdravstvena zaštita.....	39
6.5. Podrška nevladinim organizacijama i drugim pravnim licima.....	39
6.6. Obilježavanje „Dječije nedjelje“	41
6.7. Druga prava socijalne zaštite koje se finansiraju iz budžeta gradova/općina iz Zeničko-dobojskog kantona	42
7. NADZOR NAD STRUČNIM RADOM I UTROŠKOM BUDŽETSKIH SREDSTAVA	42
8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	42
8.1. Preporuke za djelovanje.....	45

1. UVOD

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: *Ministarstvo*) je u skladu sa programima rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu pripremlilo Informaciju o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2022. godini (u daljem tekstu: *Informacija*), s ciljem povećanja osviještenosti o značaju djelovanja u navedenim oblastima i potrebe unapređenja uslova za provođenje pravovremene, svrsishodne i odgovarajuće zaštite prava prema potrebama građana¹ u stanju socijalne potrebe.

Informacija ukazuje na stanje u oblastima socijalne zaštite, zaštite osoba sa invaliditetom, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: *Kanton*) u 2022. godini sa analitičkim osvrtom na: primjenu kantonalnih propisa, reformske procese, usluge, podršku lokalnih zajednica, status i broj korisnika, finansijske pokazatelje, te ostvarene rezultate i aktivnosti u navedenim oblastima.

U oblasti socijalne zaštite osnovne aktivnosti su bile usmjerena ka primjeni Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 13/07, 13/11, 3/15, 2/16 i 16/22 – u daljem tekstu: *Kantonalni zakon*) i iniciranju mjera socijalno-zaštitnog karaktera za osobe koje su u stanju socijalne potrebe, odnosno unapređenju i ostvarivanju prava iz socijalne zaštite, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodice sa djecom, saradnji i korespondenciji sa relevantnim ustanovama i institucijama na svim nivoima vlasti, te izradi, odnosno donošenju propisa i podzakonskih akata kako bi se osigurala kvalitetnija primjena zakona u praksi.

Djelatnost Ministarstva posvećena je unapređenju prava i usluga građana u oblastima sistema socijalne zaštite na kantonalnom i federalnom nivou, sa fokusom na prevenciju i otklanjanje ili umanjeње stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, te njihovu inkluziju i integraciju u društvenu zajednicu. Također, nastoji se obezbjediti ujednačen pristup pravima i uslugama na principu socijalne ugroženosti stanovništva, odnosno pomoći najranjivijem stanovništvu kako bi lakše prebrodilo rizike ili periode krize, prevenirali siromaštvo i druge negativne utjecaje kriznih stanja i perioda koji pogodaju porodicu, a posebno djecu, starije osobe, osobe sa invaliditetom i druge ranjive kategorije. Stoga za uspješno djelovanje socijalne zaštite potrebno je ostvariti adekvatnu podršku svih nivoa vlasti ali i oblasti društvenog djelovanja, prije svega zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja te policije i pravosuđa.

Za izradu Informacije, korišteni su podaci i informacije iz relevantnih dokumenata Ministarstva (izvještaja, analiza, evidencija, trebovanja i drugih akata), elektronske baze SOTAC, centara za socijalni rad/nadležnih općinskih službi socijalne zaštite, drugih ustanova socijalne zaštite, te programskih/projektnih aktivnosti organizacija civilnog društva.

U nastavku dajemo osvrt na dostignute rezultate u okviru djelovanja Ministarstva i drugih relevantnih sudionika u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

¹ *Napomena: Izrazi napisani samo u muškom rodu odnose se podjednako na muški i ženski rod.*

2. DJELATNOST I ZAKONSKA REGULATIVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI

Prema Kantonalnom zakonu, *socijalna zaštita* je organizovana djelatnost u Federaciji BiH, Kantonu i gradu/općini, koja je usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica koji se nalaze u stanju socijalne potrebe. Provedbom Konvencije o pravima djeteta i drugih ratifikovanih konvencija, socijalna zaštita se ostvaruje u najboljem interesu djeteta ili odrasle osobe.

Djelatnost socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom obavljaju ustanove socijalne zaštite i općinske službe za upravu. Na području Kantona, ova djelatnost se provodi putem resornog Ministarstva i prvostepenih organa, to jeste 10 (deset) centara za socijalni rad i dvije općinske službe Usora i Doboju Jug koje su nadležne za obavljanje poslova socijalne zaštite. Pored navedenih ustanova u 2022. godini na području Zeničko-dobojskog kantona su djelovale i sljedeće ustanove socijalne zaštite, a to su: 2 (dvije) ustanove za smještaj djece bez roditeljskog staranja, 1 (jedna) ustanova za dnevno zbrinjavanje djece i odraslih osoba sa invaliditetom, 1 (jedna) za stanovanje osoba s invaliditetom u zajednici uz podršku, 2 (dvije) javne ustanove i 4 (četiri) privatne ustanova za smještaj starijih osoba.

Kantonalnim zakonom je propisano da navedenu djelatnost mogu obavljati i humanitarne organizacije, udruženja, vjerske zajednice i organizacije, kao i da gradovi/općine imaju mogućnost i obavezu dodatnog djelovanja na prevenciji stanja socijalne potrebe, odnosno proširivanja obima i sadržaja prava iz oblasti socijalne zaštite u skladu sa potrebama i mogućnostima.

U skladu sa načelima humanizma, solidarnosti i građanskog morala, socijalna zaštita porodice i njenih članova i građana pojedinaca ostvaruje se otkrivanjem i umanjenjem, odnosno otklanjanjem posljedica i uzroka koji dovode do stanja socijalne potrebe, na osnovu pruženih usluga i sticanjem određenih prava iz ove oblasti. *Socijalnom potrebom* smatra se trajno ili privremeno stanje u kome se nade građanin ili njegova porodica bez svoje krivice, prouzrokovane usljed ratnih događaja, elementarnih nesreća općih ekonomskih kriza ili psihofizičkog stanja pojedinca, koje ne mogu otkloniti bez pomoći uže ili šire društvene zajednice.

Kantonalni zakon osigurava jednakost u pristupu i uživanju predmetnih prava, te zabranjuje bilo koji oblik diskriminacije, po bilo kojem osnovu kao što je rasa, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno prijeklo, imovina, rođenje ili drugi status.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, lica i porodice putem nadležnih centara za socijalni rad i nadležnih općinskih službi u Kantonu (u daljem tekstu: *centri/službe*) mogu ostvariti osnovna prava prikazana u Tabeli br. 1:

Tabela br. 1

Prava iz socijalne zaštite:	Prava civilnih žrtava rata:	Prava porodice sa djecom:
Novčana i druga materijalna pomoć (<i>stalna novčana pomoć, jednokratna, privremena pomoć, pomoć u naturi i drugo</i>)	Lična invalidnina ili mjesečno lično novčano primanje	Dodatak na djecu ²
Refundacija troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu	Dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica	Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta
Osposobljavanje za život i rad	Ortopedski dodatak	Novčana pomoć za vrijeme trudnoće i

² *Napomena:* Donošenjem Izmjena i dopuna Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 16/22) prava na dječiji dodatak je ukumuto od oktobra 2022. godine, jer je isto regulisano Zakonom o materijalnoj podršci porodicama sa djecom (Službene novine Federacije BiH, broj 52/22).

		porođaja žene majke koja nije u radnom odnosu ³
Smještaj u hraniteljsku porodicu	Porodična invalidnina i drugo	Jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta ⁴
Smještaj u ustanove socijalne zaštite		Pomoć u prehrani djeteta do šest mjeseci i dodatna ishrana za majke – dojilje ⁵
Privremeni smještaj i zbrinjavanje u Sigurnoj kući		
Pravo na zdravstvenu zaštitu		
Usluge socijalnog i drugog stručnog rada		

Ovo ministarstvo vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom, strategijama, akcionim planovima i drugim aktima iz nadležnosti Kantona. U skladu sa Programom rada Vlade Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu, u Sektoru socijalne politike provodilo je sljedeće osnovne programske ciljeve:

- Dosljedno provođenje i primjena Kantonalnog zakona i Zakona o hraniteljstvu;
- Planiranje budžetskih sredstava za finansiranje priznatih prava iz oblasti socijalne zaštite;
- Učešće u procesu reforme sistema socijalne zaštite te upoznavanje i uključivanje stručnjaka iz ustanova i organizacija civilnog društva koje djeluju u ovoj oblasti na području Kantona;
- Izrada i provedba akcionih planova za djecu, osobe sa invaliditetom, žrtve nasilja i starije osobe u skladu sa referentnim kantonalnim i federalnim dokumentima;
- Uspostavljanje adekvatnih preventivnih modela podrške usmjerenih na zaštitu i jačanje pojedinaca i porodica u stanju socijalne potrebe;
- Razvijanje usluga za djecu u riziku od razdvajanja od porodice, usluga koje podstiču povratak u bilošku porodicu ili podržavaju razvoj hraniteljstva i usvojenja djece bez roditeljskog staranja;
- Uspostava i unapređenje usluga smještaja, stanovanja u lokalnim zajednicama uz podršku dnevnog boravka i dnevnih aktivnosti za djecu i odrasle osobe sa invaliditetom te starije osobe na području općina Zeničko-dobojskog kantona;
- Kontinuiran nadzor nad provođenjem zakona, drugih propisa i općih akata Kantona i kontrola namjenske potrošnje odobrenih budžetskih sredstava;
- Saradnja sa ustanovama, institucijama i organizacijama civilnog društva na svim nivoima.

S ciljem adekvatne primjene Kantonalnog zakona, na prijedlog Ministarstva tokom 2022. godine donosene su Izmjena i dopuna Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj:16/22 - u daljem tekstu Izmjene i dopune Kantonalnog zakona) i doneseni su podzakonski akti kako slijedi:

³ *Napomena:* Donošenjem Izmjena i dopuna Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 16/22) od 01.09.2022. godine naziv ovog prava je pravo na Novčanu pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu.

⁴ *Napomena:* Donošenjem Izmjena i dopuna Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 16/22) prava na Jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta i pravo na Pomoć u prehrani djeteta do šest mjeseci i dodatnu ishranu za majke – dojilje su ukinuta od 01.09.2022. godine, tako da su u narednom periodu sve porodilje ostvarivale samo pravo na Novčanu pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu.

⁵ Isto.

- Pravilnik za finansiranje i sufinansiranje programa/projekata nevladinih organizacija kantonalnog karaktera sa područja Zeničko-dobojskog kantona, broj: 09-02-4352/22 od 16.03.2022. godine;
- Pravilnik o ocjeni ispunjenosti uslova i kriterija za raspodjelu budžetskih sredstava namijenjenih za sufinansiranje obilježavanja značajnih datuma iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu broj: 09-11-5173-1/22 od 25.04.2022. godine;
- Pravilnik o ocjeni ispunjenosti uslova i kriterija za odobravanje novčanih sredstava za rad javnih kuhinja na području Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu, broj:09-31-4961-1/22 od 13.04.2022. godine;
- Pravilnik za finansiranje i sufinansiranje programa/projekata nevladinih organizacija kantonalnog karaktera sa područja Zeničko-dobojskog kantona, broj: 09-02-4352/22 od 16.03.2022. godine;
- Pravilnik o otkrivanju, procjeni, praćenju i upućivanju djece u riziku, djece sa teškoćama i invaliditetom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 21/22)
- Uputstvu o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 17/22);
- Uputstvo o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-9/22 od 25.02.2022. godine i broj: 09-45-52-10/22 od 07.09.2022. godine.

U okviru studijsko-analitičkih i stručno operativnih poslova u ovoj oblasti, na prijedlog ovog ministarstva Vlada je prihvatila i sljedeće dokumente:

- Informacija o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom u 2021. godini“. Dokument je prihvaćen od strane Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona;
- Izvještaj o radu Javne ustanove „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona za 2021. godinu;
- Izvještaj o radu Javne ustanove Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona za 2021. godinu;

Pored nevedenog, Ministarstvo je kontinuirano učestvovalo u reformskim procesima u predmetnim oblastima u saradnji sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike (u daljem tekstu: *Federalno ministarstvo*) i drugim institucijama sa višeg nivoa vlasti, međunarodnim agencijama i drugim organizacijama, kao i ustanovama/institucijama i nevladinim organizacijama sa područja Zeničko-dobojskog kantona, te sudjelovalo u izradi strateških, analitičkih i drugih planskih dokumenata, te u izradi nove zakonske regulative u Federaciji BiH.

3. OBLAST SOCIJALNE ZAŠTITE

3.1. Prava iz socijalne zaštite

3.1.1. Stalna novčana pomoć

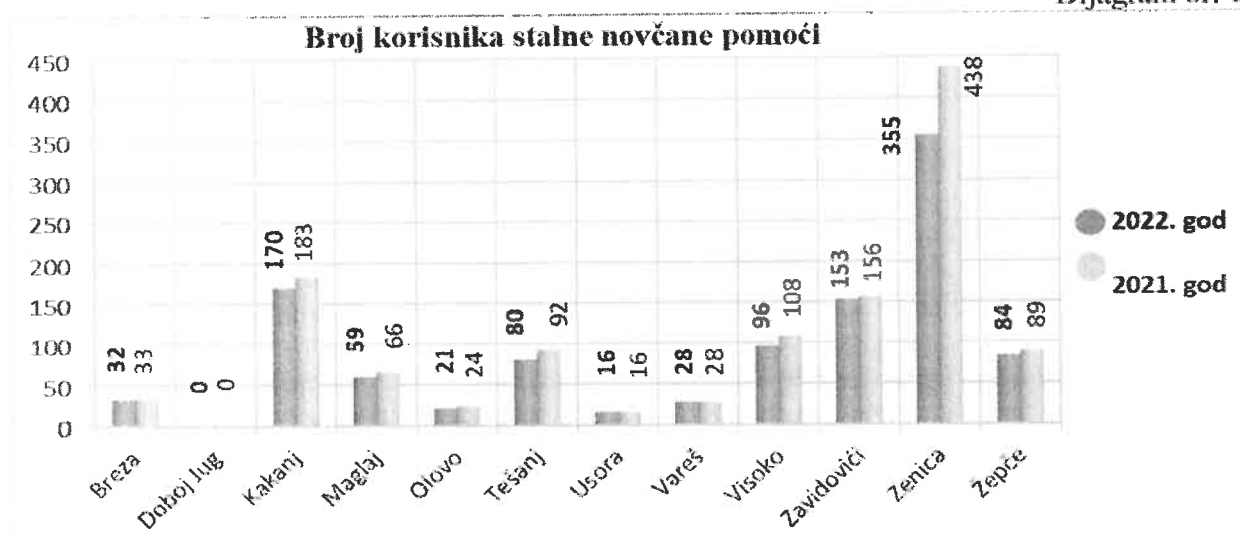
Prema Kantonalnom zakonu, pravo na stalnu novčanu pomoć mogu ostvariti lica koja su nesposobna za rad, odnosno spriječena u ostvarivanju prava na rad, koja nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje i koja nemaju članova porodice niti srodnike koji su po zakonu obavezni da ih izdržavaju ili ako ih imaju da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja.

Sredstva za stalnu novčanu pomoć obezbjeđuju se i finansiraju u obimu 60% potrebnih sredstava iz Budžeta Kantona, a 40% iz Budžeta gradova/općina.

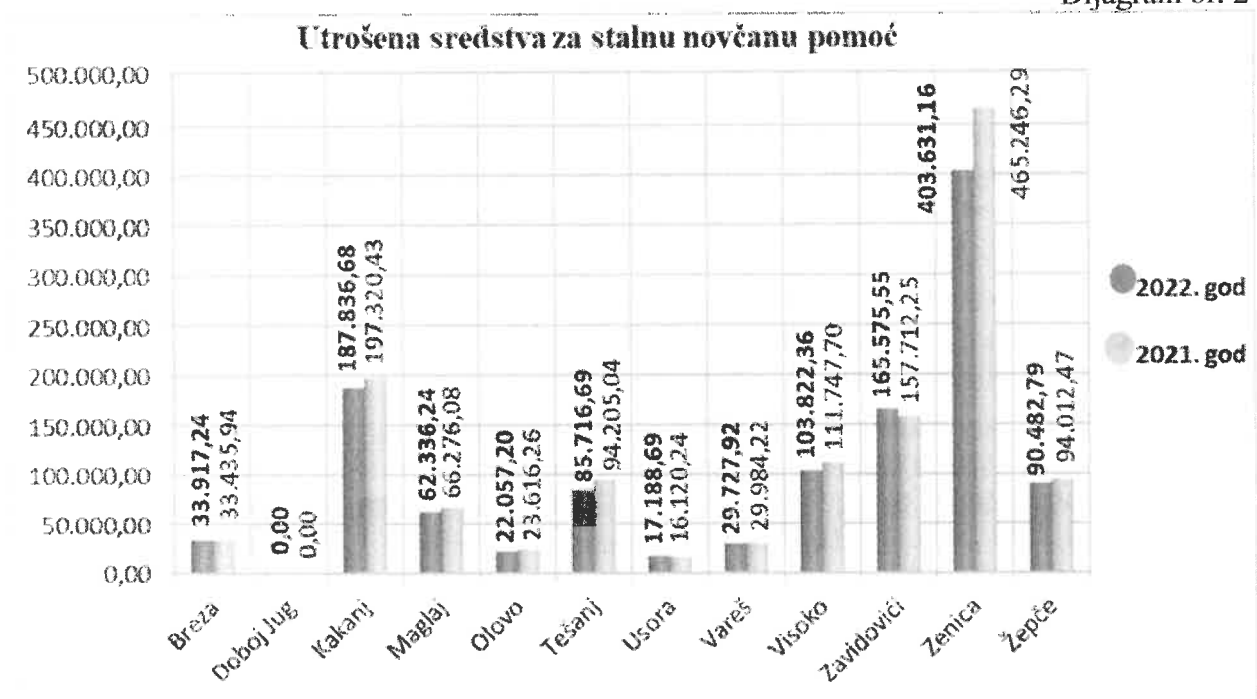
Pravo na stalnu novčanu pomoć u 2022. godini ostvarivalo je 1.094 korisnika, a iz Budžeta Kantona izdvojena su sredstva u iznosu od 1.202.292,52 KM. Upoređivanjem stanja sa podacima iz 2021. godine, kada je ovo pravo ostvarivalo 1.232 korisnika, a iz Budžeta Kantona utrošeno 1.289.676,92 KM, možemo konstatovati da je tokom 2022. godine došlo do smanjenja za 138 korisnika prava, odnosno do većeg izdvajanja finansijskih sredstava za 87.384,40 KM ili 7,27%.

Više uporednih informacija je dato u dijagramima br. 1 i 2, gdje su prikazani brojevi pokazatelji o broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, kao i utrošak dijela finansijskih sredstava koja su isplaćena samo iz Budžeta Kantona. Ukupni podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima /općinama Zeničko-dobojskog kantona, predloženi su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

Dijagram br. 1

Dijagram br. 2

Kantonalnim zakonom je propisano da se jednom godišnje vrši usklađivanje novčanih pomoći ukoliko nisu fiksno utvrđene, sa utvrđenim iznosom prosječne plaće Kantona iz prethodne godine (u daljem tekstu: *prosječna plaća*), zbog čega je Ministarstvo donijelo Uputstvo o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-9/22 od 25.02.2022. godine koje se primjenjivalo od 01.02.2022. godine i broj: 09-45-52-10/22 od 07.09.2022. godine, koje je primjenjivano od 01.09.2022. godine zbog primjene Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona

U 2022. godini naknade i pomoći su isplaćivane prema prosječnoj plaći Kantona u iznosu 858,00 KM, što je uticalo na neznatno uvećanje svih naknada i pomoći, s obzirom da je u 2021. godini prosječna plaća u Kantonu iznosila 820,00 KM.

Iznosi uvećanja stalne novčane pomoći su prikazani u Tabeli br. 2.

Tabela br. 2

Brojna struktura porodice	Ukupna visina stalne novčane pomoći		Učešće Kantona u iznosu od 60%		Učešće Grada/Općina u iznosu od 40%	
	2021.	2022.	2021.	2022.	2021.	2022.
Jednočlano i dvočlano domaćinstvo	139,40	145,86	83,64	87,52	55,76	58,34
Tročlano domaćinstvo	153,34	160,45	92,00	96,27	61,34	64,18
Četveročlano domaćinstvo	168,67	176,50	101,20	105,90	67,47	70,60
Petočlano domaćinstvo	185,54	194,15	111,32	116,49	74,22	77,66
Šestočlano i veće domaćinstvo	188,60	197,34	113,16	118,40	75,44	78,94

Na području Zeničko-dobojskog kantona, lokalne zajednice su obavezne da finansiraju 40% naknade prava na stalnu novčanu pomoć te shodno mogućnostima mogu da propišu dodatna, proširena prava i povoljnije uslove za ostvarivanje ovog prava. Prema izvještajima centara/sluzbi, a u skladu sa odlukama lokalnih zajednica: Grada Zenice i Općine Usora, tokom 2022. godine ove lokalne zajednice su pod povoljnijim uslovima finansirale pravo na stalnu novčanu pomoć. U gradu Zenica tokom 2022. godine, ovo pravo ostvarivalo je u prosjeku 113 korisnika u iznosima pomoći od 145,86 KM do 197,34 KM za što je ukupno utrošeno 224.035,38 KM, dok je u općini Usora pravo ostvarivalo 9 korisnika u iznosima pomoći od 100,00 KM i u ove svrhe ukupno utrošeno 10.800,00 KM.

Druga dodatna prava na pomoći ili subvencije imali su korisnici stalne novčane pomoći u:

- Gradu Zenici – za subvenciju troškova grijanja za 481 korisnik alternativnog i 73 korisnika centralnog grijanja, isplaćene su naknade u iznosima za alternativno grijanje 110 KM po korisniku i za centralno grijanje 577,29 KM po korisniku. Za navedene svrhe isplaćeno je ukupno 95.052,72 KM.
- Općini Usora – za snošenje troškova komunalnih usluga korisnicima stalne novčane pomoći za 18 korisnika u iznosu 3.672,00 KM, te sufinansiranje troškova sahrane za 3 korisnika stalne novčane pomoći u iznosu 1.380,00 KM.

U skladu sa Kantonalnim zakonom svi gradovi/općine finansiraju troškove dženaze/sahrane/ukopa za korisnici stalne novčane pomoći.

Na osnovu tačke II Odluke Vlade Federacije BiH o subvencioniranju potrošnje električne energije, broj: 754/2011 od 19.07.2011. godine, svi korisnici stalne novčane pomoći sa područja Zeničko-dobojskog kantona ostvaruju pravo na subvenciju električne energije iz Budžeta Federacije BiH.

3.1.2. Privremena i jednokratna novčana pomoć

Privremena i jednokratna novčana pomoć priznaje se licima ili porodicama koje se nađu u stanju socijalne potrebe usljed okolnosti propisanih Kantonalnim zakonom. Donošenjem Izmjene i dopune Kantonalnog zakona propisani su povoljniji uslovi za ostvarivanje prava na drugu materijalnu pomoć, tako da ovo pravo sad mogu ostvariti lica i porodice ukoliko im prihodima od domaćinstva ne prelaze iznos minimalne penzije, odnosno domaćinstva sa većim prihodima ako im prihodima po članu domaćinstva mjesečno ne prelaze iznos od 15% prosječne plaće Kantona. Odobravanjem ovih pomoći postižu se pozitivni efekti, jer se u skladu sa načelima blagovremenosti i efikasnosti ublažavaju, prevazilaze ili otklanjaju stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, odnosno centi/službe putem stručnih timova procjenjuju i nastoje preventivno djelovati na funkcionisanje i ublažavanje stanja socijalne potrebe pojedinaca i porodica u lokalnoj zajednici.

U 2022. godini, sredstava za privremene i jednokratne novčane pomoći su odobrena Odlukom Vlade Kantona, broj: 02-11-2708/22 od 18.02.2022. godine, u ukupnom iznosu od 165.100,00 KM, to jeste u istom iznosu kao i u 2021. godini. Sredstva su odobrena svim centrima/službama koje su na osnovu podnesenih zahtjeva i procjena Stručnih timova u centarima/službama provodili postupak odobravanja predmetnih pomoći. Sumirani podaci iz centara/službi o broju korisnika privremene i jednokratne pomoći pokazuju da je pomoć u 2022. godini ostvarilo 1.475 korisnika. Upoređivanjem ovih podataka sa podacima iz 2021. godine, kada je predmetna prava ostvarilo 1.157 korisnika, možemo konstatovati da je pravo na privremenu i jednokratnu pomoć ostvarilo više za 318 korisnika. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Kantona predočena su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

Prema dostavljenim podacima, a u skladu sa gradskim/općinskim odlukama putem centara/službi za korisnike privremene i jednokratne novčane pomoći u 2022. godini dodatna sredstva su izdvajale lokalne zajednice, kako slijedi:

- Općina Tešanj - finansirala je jednokratne novčane pomoći za 351 korisnika iz kategorija: djece oboljele od težih oblika bolesti, djece oboljele od dijabetesa starosti do 18. godina, djeca slabijeg imovinskog stanja, lica oboljelih od celijakije i lica sa invaliditetom, u iznosima od 50,00 do 2.000,00 KM, ukupnom iznosu 104.100,00 KM;
- Općini Usora – finansirala je jednokratne novčane pomoći za pravo „Poticaj obiteljima sa troje i više djece u obliku jednokratne pomoći“ izdvojila je za 53 porodice pomoć u iznosu od 100,00 KM po djetetu, u ukupno iznosu 13.000,00 KM;
- Općina Doboš – za pravo „Jednokratne novčane, druge materijalne pomoći licima u stanju socijalne potrebe...“ izdvojila je za 53 korisnika pomoć u iznosu od 200,00 do 600,00 KM, a ukupno je isplaćeno 13.000,00 KM;
- Općina Breza – finansirala je jednokratne novčane pomoći za: lica u stanju socijalne potrebe, višočlana domaćinstva sa minimalnim prihodima, djecu oboljelu od dijabetesa tip-1, djecu sa teškoćama u razvoju i penzionere do minimalne penzije, izdvojila je za 260 korisnika pomoć u iznosu od 100,00 do 500,00 KM, a ukupno je isplaćeno 39.480,00 KM;
- Grad Zenica – pravo na jednokratna novčanu pomoć ostvarilo je 197 korisnika, prema Pravilnik o kriterijima i postupku ostvarivanja prava na novčanu pomoć iz proširenog kruga soc.zaštite za lica i porodice u stanju socijalne potrebe, a ukupno je isplaćeno 80.900,00;
- Općina Vareš - za pravo na jednokratna novčanu pomoć za 86 korisnika pomoći u iznosu od 50 do 200,00 ukupno je izdvojila 10.213,00 KM.

3.1.3. Pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja

U skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09 i 40/18, u daljem tekstu: *Federalni zakon*) obaveza kantona je da finansiraju pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja za osobe kojima je utvrđena visina invaliditeta 90% ili 100%. Na području Zeničko-dobojskog kantona ovo pravo se ostvaruje u skladu sa Uputstvom

Ministarstva o postupku priznavanja nadoknade troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu, broj: 09-37-21153/15 od 30.11.2015. godine.

Refundacija troškova medicinskog vještačenja u Institutu za medicinsko vještačenje po obradi iznosi 85,41 KM, a u kućnoj posjeti 128,11 KM. U 2022. godini pravo na refundaciju troškova ostvarilo je 441 korisnika i utrošeno 51.340,58 KM, dok je u 2021. godini ovo pravo ostvarilo 362 korisnika i utrošeno 40.882,27 KM. Dakle, u 2022. godini pravo je ostvarilo više za 79 korisnika i utrošeno više sredstava za 10.458,31 KM ili 20,37%.

3.1.4. Osposobljavanje za samostalan život i rad

Pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad ostvaruju djeca i mlade osobe sa poteškoćama u psihofizičkom razvoju:

- do navršenih 15 godina života kroz osnovno obrazovanje i odgoj u ustanovama namjenjenim djeci sa smetnjama u psihofizičkom razvoju ili u posebnim odgojnim grupama odgovarajućih ustanova za osnovno obrazovanje;
- do navršenih 18 godina života ukoliko zbog psihofizičkih sposobnosti nisu bili u stanju završiti osposobljavanje za samostalan život i rad u predviđenom roku;
- ukoliko nastavljaju osposobljavanje i rad u srednjoj školi gdje se ostvaruju stručni, posebno prilagođeni programi za obrazovanje djece sa smetnjama u fizičkom ili psihičkom razvoju, te
- poslije navršene 21. godine života, ukoliko je to pravo uspostavljeno do navršene 21. godine života.

Dijete ili mlada osoba koje se radi osposobljavanja za samostalan život i rad upućuje izvan mjesta prebivališta, odnosno boravišta, u skladu sa uslovima i kriterijima utvrđenim Kantonalnim zakonom, ima pravo na pokriće troškova smještaja, prehrane i prijevoza. Prijevoz do obrazovne institucije može ostvariti dijete ili mlada osoba a po potrebi i roditelj/pratilac, u visini cijene mjesečne vozne karte za prijevoz autobusom u javnom saobraćaju, ukoliko se ne nalazi na internatskom ili porodičnom smještaju.

Porodici sa djecom i mladima koje koriste ovo pravo mogu ostvariti jednokratnu, privremenu ili socijalno-intervenirajuću pomoć sa ciljem ublažavanja ili prevazilaženja stanja socijalne potrebe. Podaci o broju korisnika internatskog smještaja i prijevoza, porema mjestu prebivališta korisnika i boravka u ustanovi, dati su u Tabeli br. 3.

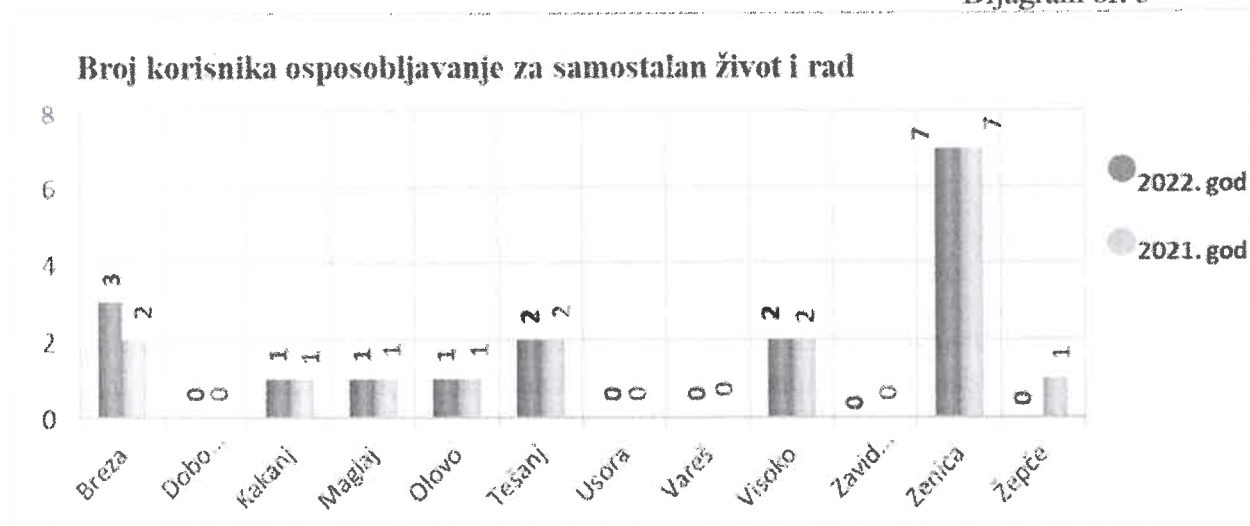
Tabela br. 3.

Redni broj	SOCIJALNE USTANOVE	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA													
		godina	Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKU PNO
1	Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo	2022. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
		2021. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
2	JU Centar za slijepu i slabovidnu djecu Sarajevo	2022. g	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	4
		2021. g	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	4
3	Zavod za specijalno obrazovanje i vaspitanje Mjednica	2022. g	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4
		2021. g	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3
4	Centar za obrazovanje, vaspitanje i rehabilitaciju slušanja i govora Tuzla	2022. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2021. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Đački dom Zenica	2022. g	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	3	0	5
		2021. g	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	3	1	7
6	Prijevoz	2022. g	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	3
		2021. g	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	2
UKUPNO		2022. g	3	0	1	1	1	2	0	0	2	0	7	0	17
UKUPNO		2021. g	2	0	1	1	1	2	0	0	2	0	7	1	17

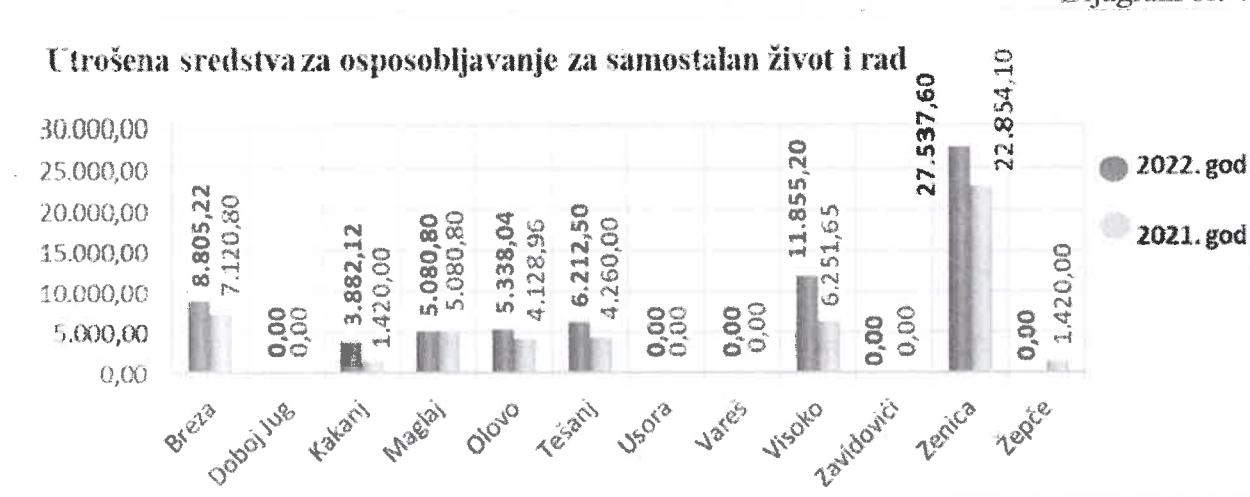
Pravo na internatski smještaj u ustanovama za osposobljavanje za život i rad u 2022. godini ostvarivalo je 14 djece i mladih osoba ometenih u psiho-fizičkom razvoju, dok su pravo na prijevoz do obrazovne institucije ostvarivala 3 korisnika, i to po jedan korisnik iz: Visokog, Kakanja i Olova. To znači da je za finansiranje prava ukupno 17 korisnika u 2022. godini iz Budžeta Kantona utrošeno 68.711,48 KM. 16.935,36 U 2021. godini internatski smještaj je ostvarivalo 15 korisnika i 2 korisnika su ostvarivala pravo na prijevoz, tako da je za ukupno 17 korisnika ovog prava iz Budžeta Kantona utrošeno 52.536,31 KM. Dakle, pravo na osposobljavanje za život i rad u 2022. godini ostvarivao je isti broj korisnika i utrošeno je više sredstava za 16.175,17 KM ili 23,54%. Razlog većeg utroška sredstava su veće cijene smještaja i troškova prijevoza.

Više komparativnih podataka o broju korisnika i potrošnji sredstava, po gradovima /općinama Kantona može se vidjeti u dijagramima br. 3 i 4.

Dijagram br. 3

Dijagram br. 4

3.1.5. Smještaj u hraniteljsku porodicu

Smještaj u hraniteljsku porodicu mogu ostvariti djeca i odrasla lica kojima je potrebna stalna briga i pomoć radi zadovoljavanja njihovih životnih potreba, a koje ne mogu ostvariti u krugu vlastitih porodica ili na drugi način i to pod uslovima propisanim Kantonalnim zakonom i Zakona o hraniteljstvu u Federaciji BiH („Službenim novinama Federacije BiH”, broj 19/17 – u

daljem tekstu: *Zakona o hraniteljstvu*). Izmjenama i dopunama Kantonalnog zakona izvršeno je usklađivanje odredbi sa Zakonom o hraniteljstvu u Federaciji BiH te propisane preciznije odredbe i povoljniji uslovi za smještaj u hraniteljsku porodicu srodnika koji je obavezan da izdržava hranjenika.

S ciljem stvaranja uslova za adekvatnu primjenu Zakona o hraniteljstvu, a u skladu sa propisanim obavezama, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike provodi aktivnosti edukacije kako profesionalaca iz centara/službi, tako i potencijalnih i postojećih hranitelja. Na području Kantona djeluje 5 certificiranih trenera/ profesionalaca iz centara za socijalni rad, koji provode edukacije hranitelja prema međunarodno priznatom „PRIDE“ modelu edukacije u oblasti hraniteljstva.

Hraniteljstvo kao alternativni, vaninstitucionalni oblik zbrinjavanja djece i odraslih osoba predstavlja izazov i potreba za oblasti socijalne zaštite, u smislu razvijanja svijest građana i profesionalaca, uspostave i razvoja procedura te usluge hraniteljstva na području Kantona.

Članom 30. stav (3) Zakona o hraniteljstvu propisano je da se rješenje o priznavanju prava na smještaj i upućivanje u hraniteljsku porodicu donosi uz prethodno pribavljenu saglasnost kantonalnog ministarstva u pogledu hraniteljske naknade i naknade za izdržavanje hranjenika. Broj izdatih saglasnosti za ostvarivanje prava djece na smještaj u hraniteljsku porodicu u 2022. godini prema gradovima/općinama Kantona naveden je u Tabeli br. 4.

Tabela br. 4

Date saglasnosti za smještaj u hraniteljsku porodicu	Breza	Dobij Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Visoko	Vareš	Zavidović	Zenica	Žepče	Ukupno:
- srodnička porodica	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3
- nesrodnička porodica	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	2	0	5
Ukupno:	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	3	1	8

Vezano za navedene podatke, bitno je naglasiti da je u svrhu ostvarivanja prava na smještaj ovo ministarstvo dalo 8 saglasnosti za smještaja korisnika u hraniteljske porodice, i to 2 saglasnosti za smještaj malodobnih osoba i 6 odraslih osobe u hraniteljsku porodicu, odnosno 3 saglasnosti za smještaj u srodničku porodicu i 5 za smještaj u nesrodničku porodicu.

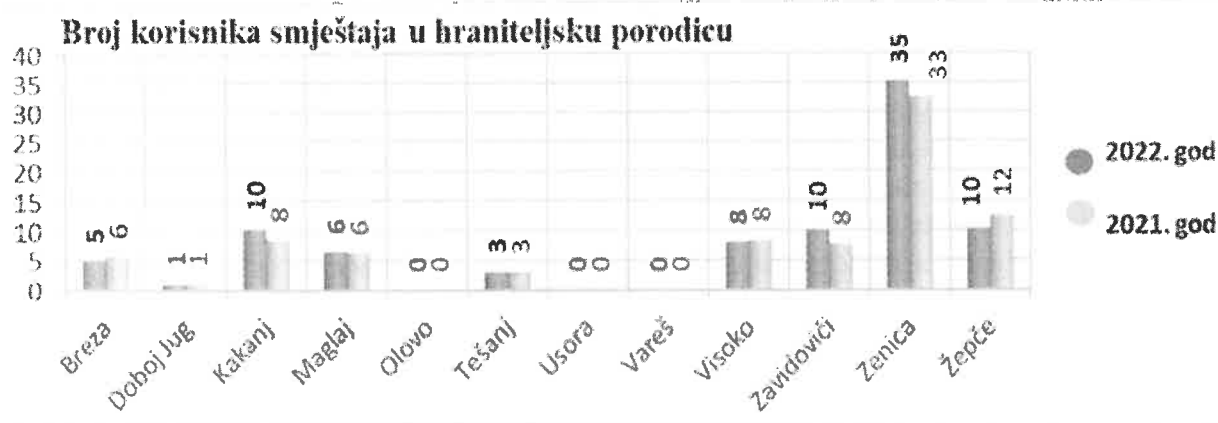
Prema Uputstvu o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-10/22 od 07.09.2022. godine, naknade su utvrđivane u odnosu na prosječnu plaću Federacije BiH koja je za 2022. godinu iznosila 996,00 KM, i to prema iznosima naknada datim u Tabeli br. 5.

Tabela br. 5

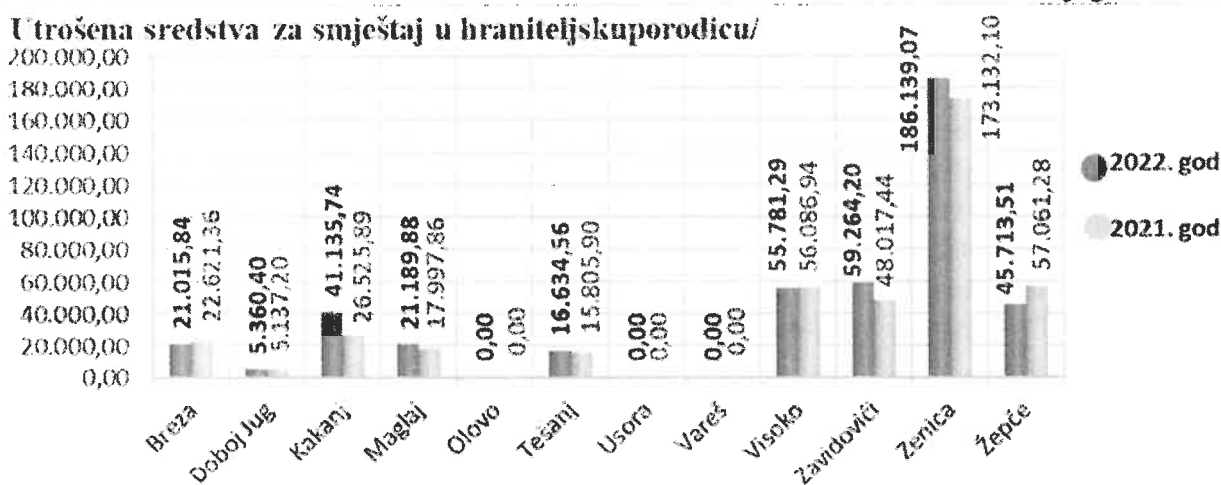
Visina hraniteljske naknade i naknade za izdržavanje hranjenika	Isplata u 2022. godini
1. Naknada za prvog hranjenika u tradicionalnom hraniteljstvu (15%)	149,40 KM
1.1 Uvećana naknada za narednog hranjenika za 15% od iznosa za prvog hranjenika	22,41 KM
2. Naknada za prvog hranjenika u specijalizovanom hraniteljstvu (30%)	298,80 KM
2.1 Uvećana naknada za narednog hranjenika za 30% od iznosa za prvog hranjenika	59,76 KM
3. Naknada za izdržavanje hranjenika u tradicionalnom hraniteljstvu (30%)	298,80 KM
4. Naknada za izdržavanje hranjenika u specijalizovanom hraniteljstvu (50%)	498,00 KM

Detaljniji pokazatelji o broju korisnika i utrošenim sredstvima za pravo na smještaj djece i odraslih u drugu porodicu, po gradovima/općinama Kantona za 2021. i 2022. godinu, dati su u dijagramima br. 5 i 6.

Dijagram br. 5

Dijagram br. 6

U 2022. godini, ovo pravo je ostvarilo 89 korisnika i za finansiranje naknada iz Budžeta Kantona utrošena su sredstva u iznosu 452.234,49 KM. Poređenjem navedenih podataka sa podacima iz 2021. godine, kada je za 85 korisnika utrošeno 422.385,97 KM, može se konstatovati da je povećan broj za 4 korisnika te da su utrošena veća finansijska sredstva za 29.848,52 KM ili za 6,60%. Na veće izdvajanje uticao je dio retroaktivne isplate naknada za hranitelja i naknada za izdržavanje hranjenika iz 2021. godini, povećan iznosa naknada i povećanog broja korisnika u 2022. godini. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, predloženi su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

3.1.6. Smještaj u ustanove socijalne zaštite

Prema Kantonalnom zakonu, smještaj u ustanovu socijalne zaštite može ostvariti dijete i odraslo lice kojem je potrebna stalna briga i pomoć u zadovoljavanju njihovih životnih potreba, a ne može ih ostvariti u vlastitoj ili drugoj porodici ili na drugi način, a pod uslovima i na način predviđen Kantonalnim i Federalnim zakonom. Ovim pravom obezbjeđuje se zbrinjavanje: djece bez roditeljskog staranja, djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, odgojno zanemarene i zapuštene djece, djece žrtava nasilja u porodici, djece sa poremećajima u ponašanju, samohranih nezaposlenih trudnica i samohranih nezaposlenih majki sa djetetom do 12 mjeseci starosti, lica sa invaliditetom, lica sa duševnim smetnjama, starijih lica bez

porodičnog staranja u stanju socijalne potrebe i lica koja su ovisna o psihoaktivnim supstancama.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, ugovorno su regulisani međusobni odnosi i obaveze o načinu pružanja i finansiranja usluga između Ministarstva i javnih ustanova socijalne-zdravstvene zaštite sa područja Bosne i Hercegovine, uključujući i privatne ustanove socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona. S tim u vezi, ovo ministarstvo u kontinuitetu preferira javne i privatne ustanove socijalne zaštite sa područja Kantona za smještaj korisnika radi očuvanja veza i održavanja kontakta korisnika sa srodnicima/starateljima, te korištenja i jačanja postojećih resursa u Kantonu.

Na području Kantona, pored centara/službi, djeluju i sljedeće ustanove socijalne zaštite:

- **za smještaj djece bez roditeljskog staranja:** JU „Dom porodica“ Zenica sa uslugama Prihvatilišta za samohrane nezaposlene trudnice i samohrane nezaposlene majke sa djetetom do 12 mjeseci starosti i Prihvatne stanice, te Ustanova za prihvata i odgoj djece „Mala škola“ Vareš;
- **za dnevno zbrinjavanje djece sa teškoćama u razvoju i odraslih osoba sa invaliditetom:** JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona u čijem sastavu djeluje Odjeljenje za rano podsticanje razvoja i rane intervencije u Zenici, te poslovne jedinice, odnosno dnevni centri u Visokom sa ispostavom u Zenici, Tešnju i Žepče/Maglaju sa ispostavom u Maglaju;
- **za stanovanje u lokalnoj zajednici uz stručnu podršku:** Ustanova „Sumero centar za podršku osobama sa invaliditetom u zajednici“, Podružnica Zenica koja omogućava stručnu svakodnevnu i kratkotrajnu podršku ili svakodnevnu i intenzivnu podršku ili 24-satnu sveobuhvatnu podršku;
- **smještaj starijih osoba u stanju socijalne potrebe i bez porodičnog staranja:** JU „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona, JU „Dom za stara lica Zenica“ Zenica, Ustanova za smještaj starijih lica „Suna“ Usora, Ustanova za smještaj starih i iznemoglih lica „SIRA DOM“ Tešanj, Ustanova za smještaj i njegu starih osoba „Rajkovača&Šušak“ Usora, Ustanova „Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica“ Zenica, Ustanova MINISTRO dom za starije i nemoćne Žepče.

Vezano za procedure ostvarivanja prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, Ministarstvo traži od centara/službi da predhodno razmatre i iskoriste resurse za ostanak lica u porodičnom okruženju, hraniteljskoj porodici i lokalnoj zajednici. Također, Ministarstvo je provodilo aktivnosti u skladu sa Akcionim planom za provedbu Strategije deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji BiH (2014-2020) s ciljem unapređenja uslova za razvoj sistema socijalne zaštite kojim će se osigurati poboljšanje kvaliteta života, nediskriminacija, zaštita ljudskih prava i sloboda za sve korisnike socijalne zaštite kroz tranziciju institucionalne brige na pružanje socijalnih usluga i brigu u zajednici.

Međutim, pored nevedenog i dalje je prisutna potreba za institucionalnim smještajem usljed nedovoljno razvijenih drugih usluga alternativne brige u lokalnim zajednicama, nedovoljne međusektorske saradnje i podrške ustanova i institucija koje djeluju u ključnim sektorima na nivou lokalnih zajednica, a odgovorne su da omoguće adekvatnu stručnu podršku i brigu za navedena lica i njihove porodice, te nedovoljne odgovornosti i informisanosti srodnika/staratelja.

Stim u vezi, Ministarstvo donijelo Instrukciju o postupku ostvarivanja prava na smještaj lica u ustanove socijalne zaštite, broj: 09-35-12695-4-16/17 od 12.05.2020. godine, sa naglaskom na obaveznost preduzimanja predhodnih radnji i iskorištavanja postojećih resursa radi preveniranja eventualnog institucionalnog smještaja, te se i dalje primjenjuje praksa izdavanja saglasnosti za privremeni smještaj u ustanove socijalne zaštite, posebno kada su u pitanju djeca bez roditeljskog staranja ili osobe sa invaliditetom i osoba sa duševnim oboljenjima.

Shodno odredbama Kantonalnog zakon, nakon utvrđivanja stvarnog činjeničnog stanja i utvrđivanja nemogućnosti ostanka lica u stanju socijalne potrebe u porodici ili lokalnoj

zajednici, odnosno u slučajevima kada će se ostvareno pravo djelimično ili u potpunosti finansirati iz Budžeta Kantona, prvostepeni organi podnose zahtjev za saglasnost Ministarstva za ostvarivanju prava na: smještaj u ustanovu socijalne zaštite, smještaj u hraniteljsku porodicu, smještaj u terapijske zajednice, smještaj u ustanove radi osposobljavanja za život i rad, te za plaćanje troškova sahrane/dženaze korisnika smještaja u ustanovi socijalne zaštite.

Na osnovu podnesenih zahtjeva centara/službi, Ministarstvo je u 2022. godini izdalo 341 saglasnosti za navedenih prava, s tim da je od ovog broja 296 saglasnosti dato za smještaj u ustanove socijalne zaštite. Detaljni podaci su prikazani u Tabeli br. 6.

Tabela br. 6

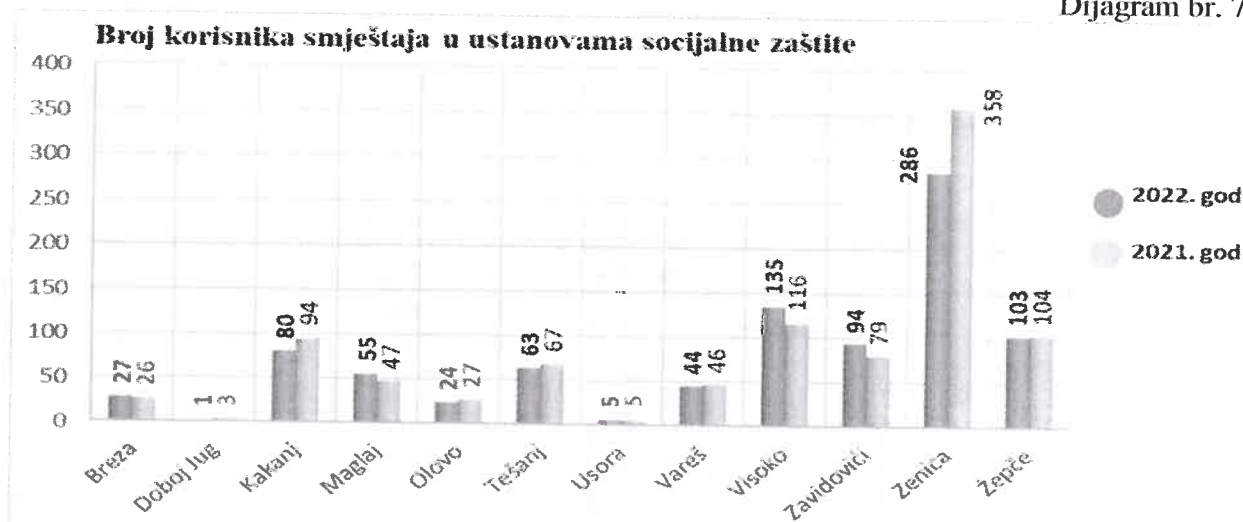
Općina/ grad	Ukupan broj izdatih saglasnosti	Pregled saglasnosti za korisnike smještene u ustanove socijalne zaštite i hraniteljske porodice u 2022. godini												
		mladb. lica	odrasla lica	Gender		privremene saglasnosti za	prihvatilište u Domu porodica	Hraniteljska porodica		osposobljavanje	terapijska zajednica	sahrana/ dženaza	Ustanova Sumero	Smještaj u druge ustanove soc.zaštite
				M	Ž			srodnička porodica	hraniteljska porodica					
Breza	8	1	7	2	6	3	4	0	0	0	0	1	0	7
Doboj Jug	4	0	4	1	3	2	1	0	0	0	1	0	0	4
Kakanj	37	12	25	22	15	8	17	1	2		2	6	1	28
Maglaj	23	3	20	13	10	17	5	0	1	0	0	0	0	22
Olovo	4	0	4	2	2	2	0	0	0	0	1	1	0	3
Tešanj	10	9	1	6	4	6	1	0	0		1	2	0	8
Usora	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Vareš	20	1	19	8	12	9	6	0	0	0	0	5	0	15
Visoko	62	13	49	33	29	49	5	0	0	0	1	3	4	59
Zavidovići	26	6	20	14	12	15	5	0	0	0	0	2	4	24
Zenica	110	15	95	58	52	61	20	1	2	0	4	13	9	94
Žepče	36	4	32	19	17	25	6	1	0	0	0	4	0	31
Ukupno:	341	64	277	178	163	198	70	3	5	0	10	37	18	296

Tokom 2022. godine, ovo ministarstvo je izvršavalo obavezu sufinansiranja ili finansiranja smještaja za ukupno 611 korisnika u 21 ustanova socijalne zaštite na području BiH, dok je u 2020. godini ovo pravo ostvarivalo 578 korisnika. U ovim postupcima je evidentna konstantna fluktuaciju korisnika u pogledu novog smještaja i premještaja u drugu ustanovu, odnosno prekida smještaja usljed smrti, napuštanja ustanove ili zbog usvojenja, te premještaja u hraniteljske porodice, na osnovu čega je data 341 saglasnost. Smještaj osoba ovisnih o psihoaktivnim supstancama u terapijskim zajednicama „CROPS” u Smolućoj kod Tuzle i „Marijanovac” u Aleksandrovcu, odobran je za 10 osoba, a u Ustanovu „Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“ Podružnica Zenica odobren smještaj za 18 osoba. Saglasnost na ime finansiranja troškova sahrane ili dženaze u ovoj godini je odobrena za 37 osoba.

Od navedenog ukupnog broja ustanova socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona djeluje 6 ustanova socijalne zaštite gdje se na smještaju nalazila 240 korisnika. Pored smještaja u ustanove, na području Zeničko-dobojskog kantona 402 korisnika je uključeno u usluge JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, i to 117 korisnika u rani podsticaj razvoja i ranu intervenciju i 185 korisnika dnevnog zbrinjavanja. Više podataka je prikazano u Tabeli br. 7.

U narednim dijagramima br. 7 i 8, navedeni su uporedni pokazatelji o broju korisnika prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, kao i utrošena sredstva po gradovima/općinama Kantona.

Dijagram br. 7

Dijagram br. 8

Za finansiranje i sufinansiranje smještaja u ustanove socijalne zaštite, usluga ranog podsticaja razvoja i rane intervencije i dnevnog zbrinjavanja, te terapijske zajednice oko 1.013 korisnika u 2022. godini, utrošeno je 7.541.264,35 KM, dok je po istom osnovu u 2021. godini utrošeno 6.566.206,66 KM za oko 971 korisnika. Uporedni podaci ukazuju da je u 2022. godini broj korisnika veći za 42 korisnika, te da je došlo do utroška većeg iznosa budžetskih sredstava za 975.057,69 KM ili 12,93%.

Podaci o broju zbrinutih korisnika sa područja gradova/općina Kantona u ustanove socijalne zaštite prikazani su na strani broj 20. u Tabeli br. 8, dok su u narednoj Tabeli br. 7 dati podaci o broju korisnika i utrošku budžetskih sredstava za smještaj korisnika u ustanove socijalne zaštite na godišnjem nivou za period 2020.-2022. godina.

Tabela br. 7

USTANOVE SOCIJALNE ZAŠTITE			Ukupno za socijalne ustanove 2022	Ukupno za socijalne ustanove 2021	Ukupno za socijalne ustanove 2020
1	Penzionerski dom sa stacionarom	broj	84	74	72
		KM	704.342,69	544.643,38	521.186,54
2	JU Dom za stara lica Zenica	broj	23	20	20
		KM	153.271,10	126.378,50	122.302,25
3	"Naš dom" d.o.o. Travnik	broj	13	14	17
		KM	82.852,24	92.434,20	99.611,17
4	Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica Zenica	broj	13	9	6
		KM	92.626,00	60.180,00	37.707,00
5	Zlatno doba Usora	broj	0	1	3
		KM	0,00	3.262,50	22.655,00
6	Sumero Centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici	broj	47	40	43
		KM	456.693,99	405.103,32	430.888,81
7	Zavod za zbrinjavanje MI djece i omladine Pazarić	broj	63	62	62
		KM	778.667,77	678.938,18	685.352,39
8	Zavod za zbrinjavanje MIL - Drin	broj	158	161	159
		KM	1.766.247,42	1.570.736,64	1.543.562,86
9	Zavod za zbrinjavanje MI osoba Bakovići	broj	102	93	93
		KM	1.135.363,36	934.154,00	956.607,79
10	JU Dom za lica sa invaliditetom Višegrad	broj	1	1	1
		KM	6.609,60	6.574,40	6.503,80
11	JU Dom za lica sa invaliditetom Prijedor	broj	1	1	1
		KM	8.619,60	8.349,60	8.349,60
12	Zavod za liječenje "Jakeš" Modriča	broj	2	2	2
		KM	8.718,12	10.933,92	10.933,92
13	JU "Dom-porodica" Zenica	broj	68	73	67
		KM	876.000,00	821.377,78	816.000,00
14	"Mala škola" Vareš	broj	5	4	2
		KM	23.138,88	19.243,20	4.969,92
15	Zavod za vaspitanje muške djece i omladine Sarajevo	broj	1	2	2
		KM	4.284,26	23.617,84	21.978,20
16	Edukacijsko-rehabilitacijski Centar DUGA Novi Travnik	broj	1	2	2
		KM	11.008,00	14.400,00	19.200,00
17	SOS Kinderdorf Sarajevo	broj	7	6	5
		KM	24.931,20	21.550,00	16.753,36
18	Međunarodni forum solidarnosti EMMAUS	broj	1	1	1
		KM	5.020,08	4.633,28	5.517,76
19	FONDACIJA "SELO MIRA" Lukavac - Turija	broj	12	10	10
		KM	76.387,00	73.946,00	59.085,00
20	"Majčino selo" Medugorje	broj	0	0	1
		KM	0,00	0,00	4.186,60
21	JU Dječiji dom Mostar	broj	3	1	
		KM	10.975,00	1.860,00	
22	JU Centar za djecu i odrasle s posebnim potrebama Zenica	broj	217	184	190
		KM	1.300.000,00	1129999,92	1129999,92
23	DC Žepče	broj	77	71	62
		KM	0,00	0,00	0,00
24	JU Centar - PJ Visoko	broj	69	102	101
		KM	0,00	0,00	0,00
25	JU Centar - PJ Tešanj	broj	39	39	45
		KM	0,00	0,00	0,00
26	Centar za odvikavanje od ovisnosti „Marjanovac“	broj	2	1	3
		KM	4530,00	4460,00	13750,00
27	Centar za odvikavanje od ovisnosti „Smoluća“ Lukavac	broj	4	1	1
		KM	10.978,00	9.430,00	10.030,00
UKUPNO		broj	1.013	974	970
		KM	7.541.264,31	6.566.206,66	6.547.131,89
UKUPNO NA PODRUČJU ZE-DO KANTONA		broj	642	616	610
		KM	3.606.072,66	3.110.188,60	3.085.709,44

U nastavku izdvajamo informacije o drugim aktivnostima koje su putem Ministarstva provedene, a u vezi su sa smještajem osoba u ustanove socijalne zaštite sa području Kantona:

- Kontinuirano se ostvaruje saradnja sa ustanovama, institucijama i organizacijama civilnog društva na svim nivoima s ciljem provedbe zakonskih i podzakonskih akata, te razvojnih strateških dokumenata.
- Kontinuirano izvještavanje i dostava podataka i informacija traženih od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike:
 - Informacija o stanju, problemima i radu ustanova socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za 2021.godinu,
 - Podaci o usvojenju i starateljstvu na Zeničko-dobojskom kantonu za 2021. godinu;
 - Podaci o ustanovama, resursima i broju korisnika smještaja u ustanovama socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za 2021.godinu.
- I dalje je aktuelna problematika smještaja osoba s duševnim smetnjama vezano za aktuelne presude za ljudska prava u predmetu Hadžimejlić Zuhra i drugi protiv Bosne i Hercegovine (Aplikacija br. 3427/13, 74569/13 i 7157/14) od 03. novembra 2015. godine, te pokrenute aktivnosti na federalnom nivo nisu još uvijek rezultirale harmonizacijom zakonske regulative što centre/službe dodatno opterećuje u vršenju nadležnih postupanja i zaštiti prava osoba s duševnim smetnjama. Dodatnu poteškoću predstavlja neadekvatno postupanje pravosudnih organa i nedovoljno razumijevanje zdravstvenih ustanova za rješavanje ovog pitanja.
- Prema podacima centara/službi, u izvještajnom periodu je došlo do potpunog usvojenja 2 djece bez roditeljskog staranja starosti od 0-5 godine, iako je u centrima/službama evidentirano 128 osoba - potencijalnih usvojitelja. Ovaj vid zaštite djece bez roditeljskog staranja nedovoljno je iskorišten usljed neispunjavanja uslova za prethodno pokretanje postupka usvojenja, najčešće jer jedan ili oba roditelja nisu dali pristanak ili roditeljima nije oduzeto roditeljsko pravo usljed neadekvatne brige o djetetu. Sve ovo za posljedicu ima da većina djece bez roditeljskog staranja odrasta u institucionalnom smještaju, jer se u većini slučajeva ne izriču ili ne izvršavaju sankcije koje su često i neadekvatne prema roditeljima koji izbjegavaju da izvršavaju roditeljsku dužnost prema djeci. Na ovu situaciju bitno utiče i činjenica da ne djeluje inspektorat za socijalnu zaštitu i zaštitu porodice sa djecom na nivou Federacije BiH, odnosno ne vrši se inspeksijski nadzor nad primjenom Porodičnog zakona Federacije BiH. Zbog svega navedenog, u prevenciji razdvajanja djece od porodice neophodno jačanje socijalnih mreža i međusektorske saradnje u lokalnim zajednicama sa fokusom na praćenje i pružanje podrške i pomoći djeci čiji roditelji u određenom periodu nisu u mogućnosti da izvršavaju roditeljsku dužnost usljed bolesti i teške materijalne situacije. Bolja saradnja i podrška posebno treba biti usmjerena prema djeci sa teškoćama u razvoju koja imaju potrebu za alternativnim vidovima zbrinjavanja, jer se potencijalni usvojitelji ili hranitelji u praksi vrlo rijetko odlučuju da preuzmu brigu o ovoj djeci.
- Ministarstvo pruža kontinuiranu podršku i saradnju ustanovama sa ciljem unapređenja usluga smještaja u ustanovama socijalne zaštite, stanovanja osoba s invaliditetom u lokalnim zajednicama uz podršku, te ranog poticaja razvoja i dnevnog zbrinjavanja za djecu i odrasle osobe sa invaliditetom.
- Za prevazilaženje problema sa kojima se suočila JU „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona u pružanju usluga prema korisnicima, odobrena su sredstva u iznosu 300.000,00 KM.
- U izvještajnom periodu Ministarstvo je vršilo redovne mjesečne uplate planiranih budžetskih sredstava za JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, koja je (uključujući Odjeljenje za rano podsticanje razvoja i rane intervencije u Zenici, te u poslovnim jedinicama, odnosno dnevnim centrima Visoko sa ispostavom u Zenici, Tešanj i Žepče/Maglaj sa ispostavom u Maglaju) omogućila stručne usluge rane intervencije i podsticaja razvoja te dnevnog zbrinjavanja za 402 korisnika i njihove porodice, kako u prostorijama ustanove i navedenih poslovnih jedinica, tako i na terenu kroz rad mobilnog tima.

Kako bi se osiguralo funkcionisanje ustanove iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona su uplaćena sredstva u iznosu od 1.300.000,00 KM, čime su omogućene besplatne stručne i druge usluge za korisnike ove ustanove sa područja Zeničko-dobojskog kantona.

Također, u okviru provedbe Programa obilježavanje „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskog kantonu za 2022. godinu, na prijedlog Ministarstva, Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona su odobrena sredstva za obilježavanje „Dječije nedjelje“ u iznosu od 7.500,00 KM.

- Ministarstvo je i dalje ostvarivalo uspješnu saradnju sa Ustanovom „Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“ Podružnica Zenica, te je u 2022. godini finansiralo i sufinansiralo smještaj za 47 korisnika u 15 stambenih jedinica na području grada Zenica i općine Kakanj. Stručnu podršku za korisnike omogućavalo je 15 asistenata s ciljem njihovog osposobljavanja za samostalan život i socijalno uključivanje u lokalnoj zajednici. Stručna podrška podrazumijeva svakodnevnu i kratkotrajnu podršku ili svakodnevnu i intenzivnu podršku ili 24-satnu sveobuhvatnu podršku.
- Ministarstvo je realizovalo predviđene aktivnosti iz Akcionog plana transformacije sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama za Zeničko-dobojski kanton, koji prihvatila Vlada Zeničko-dobojskog kantona Zaključkom broj: 02-31-11599/21/20 od 24.08.2021. godine. Zatim koordiniralo sa imenovanom Radnom grupom, te Ministarstvom za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i Ministarstvo zdravstva, kao nosiocima aktivnosti iz Akcionog plana koji aktivno učestvuju i daju doprinos u reformskom procesu usklađivanja sistema procjene djece sa teškoćama sa Međunarodnom klasifikacijom zdravlja, invaliditeta i funkcionisanja. S tim u vezi, u Izmenama i dopunama Kantonalnog zakona propisano je donošenje Pravilnik o otkrivanju, procjeni, praćenju i upućivanju djece u riziku, djece sa teškoćama i invaliditetom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 21/22)
- Predstavnici Ministarstva i javnih i drugih ustanova socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona su i u ovoj godini učestvovali na događajima (lično ili online putem) kao što su: konferencije, javne rasprave, okrugli stolovi, edukacije i slično, kao i u članstvu radnih grupa i koordinacionih tijela uspostavljenih za provedbu reformskih procesa u ovoj oblasti.

Pregled broja korisnika sa Zeničko-dobojskog kantona i utroška sredstava za smještaj u ustanove i druga prava iz socijalne zaštite u 2022. godini

Tabela br. 8

Redni broj	PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA													
		Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO	
1	Stalna novčana pomoć, broj priznatih prava	broj	32	0	170	59	21	80	16	28	96	153	355	84	1.094
		KM	33.917,24	0,00	187.836,68	62.336,24	22.057,20	85.716,69	17.188,69	29.727,92	103.822,36	165.575,55	403.631,16	90.482,79	1.202.292,52
2	Jednokratne novčane pomoći	broj	84	33	185	68	74	62	42	68		76	374	67	1.133
		KM	9.400,00	6.400,00	16.000,00	9.600,00	9.400,00	17.000,00	7.200,00	9.400,00	17.900,00	10.300,00	40.500,00	12.000,00	165.100,00
3	Hraniteljstvo	broj	5	1	10	6	0	3	0	0	8	10	35	10	89
		KM	21.015,84	5.360,40	41.135,74	21.189,88	0,00	16.634,56	0,00	0,00	55.781,29	59.264,20	186.139,07	45.713,51	452.234,49
4	Smještaj u ustanove socijalne zaštite	broj	32	3	102	49	24	67	5	42	120	79	374	116	1.013
		KM	243.222,00	15.558,00	723.409,24	348.687,75	208.996,77	402.033,07	52.772,12	355.401,55	1.046.858,46	716.054,17	2.530.991,34	897.279,88	7.541.264,35
5	Osposobljavanje za samostalan život i rad	broj	3	0	1	1	1	2	0	0	2	0	7	0	17
		KM	8.805,22	0,00	3.882,12	5.080,80	5.338,04	6.212,50	0,00	0,00	11.855,20	0,00	27.537,60	0,00	68.711,48
UKUPNO		broj	157	37	468	184	120	214	63	138	568	318	1.145	277	3.688
		KM	295.935	33.786	899.208	402.128	228.659	450.696	76.146	375.587	977.194	792.899	3.855.087	1.042.276	9.429.603

3.1.7. Kućna njega i pomoć u kući

Pravo na kućnu njegu i pomoć u kući ima osoba kojoj je zbog privremenih promjena u zdravstvenom stanju ili tjelesnom oštećenju, neophodno potrebna kućna njega i pomoć u kući, ukoliko je potpuno nesposobno za samostalan rad i privređivanje, starija od 65 godina (muškarac), odnosno 60 godina (žena) i osoba sa trajnim smetnjama u fizičkom i psihičkom razvoju, koja nije u stanju da se sama stara o sebi. Ovo prava proizilazi iz Kantonalnog zakona gdje su propisani bliži uvjeti. Uslugu obezbjeđuje i finansira grad/općina, a realizuje se angažovanjem udruženja, pravnog ili fizičkog lica za pružanje usluga kućne njege i pomoći u kući, ukoliko ima iskustvo, te posjeduje materijalne i kadrovske kapacitete.

Značaj ostvarivanja ovog prava za građane, ogleda se u omogućavanju blagovremene i kontinuirane usluge u kućnom i humanijem okruženju korisnika, odnosno boravku u lokalnoj zajednici i iskorištavanju postojećih kapaciteta i resursa korisnika i lokalne zajednice.

Međutim, ova usluga se i dalje ne primjenjuje u potrebnom opsegu, te se omogućava sporadično u okviru realizacije projekata pojedinih nevladinih organizacija, te još uvijek nije prepoznat značaj iste u smislu sistemskog integrisanja usluge u lokalnim zajednicama i prevencije insitucionalnog smještaja starijih lica bez porodičnog staranja.

3.2. Osvrt na primjenu Federalnog Zakona u odnosu na ostvarivanje prava lica sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona

Osnovna prava lica sa invaliditetom su definisana i uređena Federalnim zakonom i to kao: lična invalidnina, pravo na pomoć i njegu od drugog lica i pravo na ortopedski dodatak. Na osnovu nalaza i mišljenja Instituta za medicinsko vještačenje, ova prava mogu ostvariti lica kojima je utvrđena visina invaliditeta 90% ili 100% i utvrđena potreba za nekim od preostala dva prava, odnosno lice može ostvariti samo pravo na invalidninu u navedenom procentu i ako je utvrđena potreba istovremeno može ostvarivati pravo na pomoć i njegu od drugog lica i/ili pravo na ortopedski dodatak.

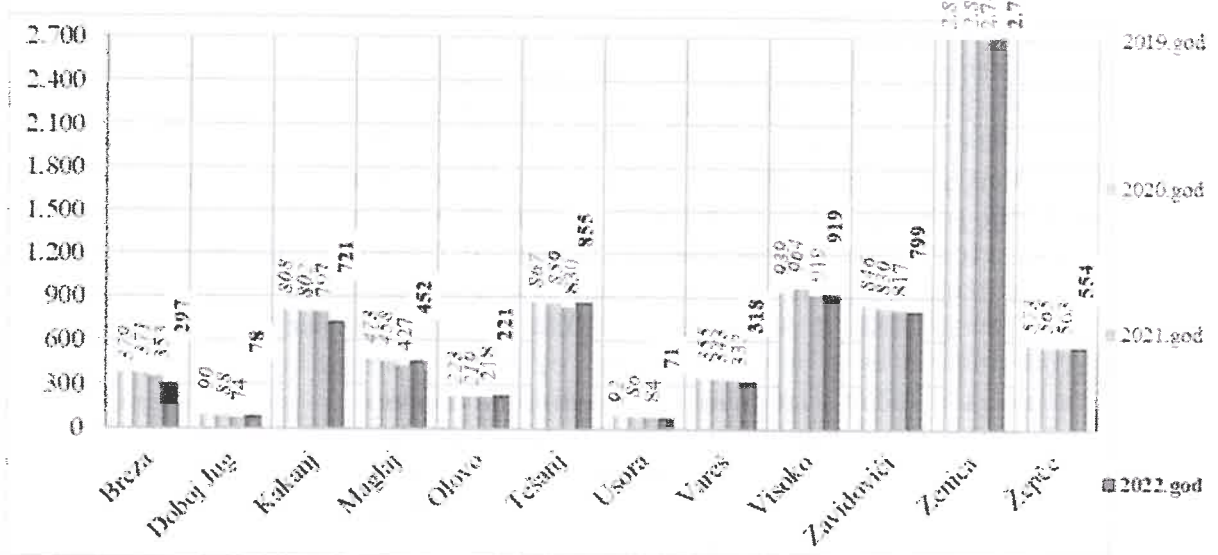
Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je nadležno za ostvarivanje i revidiranje navedenih prava osoba sa invaliditetom i ujedno osigurava finansiranje iz Budžeta Federacije. Postupak o priznavanju ovih prava vrši se putem centara/sluzbi i evidencija vodi u bazi SOTAC. Prema podacima iz navedene baze ukupan broj korisnika prava lica sa 100% ili 90% invaliditetom u Kantonu na kraju 2022. godine bio je 8.065 korisnika i ostvarivali su ukupno 17.508 prava. Tokom 2021. godine broj korisnika prava bio je 8.175 korisnika i ostvareno je ukupno 17.721 prava, u 2020. godini broj korisnika bio je 8.459 i ostvareno je prava 18.314, dok je u 2019. godine broj korisnika bio 8.482 i ostvareno 18.564 prava.

Uporedni podaci o broju korisnika prava na ličnu invalidninu kao i ostvarenih prava za period 2019.-2022. godinu pokazuju da se broj korisnika i prava konstantno mijenja. Evidentno je da je najveći broj lica sa invaliditetom ostvario pravo na ličnu invalidninu tokom 2019. godine, te da se posljednje tri godine broj utvrđenih prava na ličnu invalidninu, pravo na pomoć i njegu od drugog lica i pravo na ortopedski dodatak konstantno smanjuje. Iz ovoga se može zaključiti da su građani informisani o ostvarivanju ovih prava i da imamo realniju sliku broja lica sa civilnim invaliditetom u Zeničko-dobojskom kantonu. Uvid i više podataka o brojnom stanju korisnika prava na ličnu invalidninu, razvrstano po lokalnim zajednicama za period 2019. - 2022. godina, dat je u dijagramu br. 9.

Dijagram br. 9

Broj korisnika prava na ličnu invalidninu u 2019., 2020., 2021. i 2022. godini

Naknade za navedena prava isplaćuju se iz Budžeta Federacije BiH, u iznosima kako je prikazano u Tabeli br. 9.

Tabela br. 9

Prava osoba sa invaliditetom	I grupa (100% invaliditet)	II (90%) invaliditet
Lična invalidnina	109,76 KM	82,32 KM
Tuda njega i pomoć	274,40 KM	137,20 KM
Ortopedska pomagala	19,21 KM	

Prema navedenim iznosima i broju ostvarenih prava, za finansiranje svih prava lica sa invaliditetom sa područja Kantona iz Budžeta Federacije BiH u 2022. godini, izdvojeno je oko 26.204.845,44 KM, dok je u 2021. godini bilo izdvojeno oko 26.328.611,52 KM.

Detaljniji podaci o broju ostvarenih prava lica sa invaliditetom za 2022. godinu dati su u narednoj Tabeli br.10.

Tabela br.10

OPĆINE ZE- DO KANTONA	Prava civilnih (neratnih) invalida					Ukupno 100% i 90%	Ukupno prava
	Lična invalidnina		Tudu njega i pomoć		Ortopetski dodatak		
	100%	90%	F BiH				
			I grupa	II grupa			
BREZA	192	105	161	187	105	297	750
DOBOJ-JUG	47	31	21	30	38	78	167
KAKANJ	445	276	316	334	264	721	1.635
MAGLAJ	281	171	156	172	158	452	938
OLOVO	139	82	94	101	72	221	488
TEŠANJ	521	334	292	327	275	855	1.749
USORA	42	29	31	42	29	71	173
VAREŠ	203	115	154	174	119	318	765
VISOKO	573	346	379	413	330	919	2.041
ZAVIDOVIĆI	498	301	318	361	304	799	1.782
ZENICA	1723	1057	983	1051	987	2.780	5.801
ŽEPČE	349	205	215	238	212	554	1.219
Ukupno	5.013	3.052	3.120	3.430	2.893	8.065	17.508

4. OBLAST ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA

Osnovna prava civilnih žrtava rata su definisana i uređena Federalnim i Kantonalnim zakonom, tako da civilne žrtve rata imaju pravo na: ličnu invalidninu ili mjesečno lično novčano primanje; dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica; ortopedski dodatak; porodičnu invalidninu; zdravstvenu zaštitu. Preostala propisana prava civilnih žrtava rata su: pravo na pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala; osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija); prioritarno zapošljavanje; prioritarno stambeno zbrinjavanje; psihološka i pravna pomoć. Za finansiranje i provedbu navedenih preostalih prava civilnih žrtava rata potrebno je da se prema nadležnostima uključe drugi sektori i nivoi vlasti.

Federalnim i Kantonalnim zakonom propisano je da se finansiranje za prva četiri prava civilnih žrtava obezbjeđuje u omjeru 70% iz Federalnog budžeta i 30% iz Budžeta Kantona. Osnovica za obračun novčanih primanja ovih lica iznosi 70% od osnovice utvrđene u skladu s federalnim propisima o pravima branitelja i članova njihovih porodica, dok se lična invalidnina utvrđuje u mjesečnom iznosu prema grupi oštećenja organizma u propisnom procentu. Osnovica je izmjenjena i utvrđena Odlukom Vlade Federacije BiH a primjenjuje se od 01.04.2022. godine u iznosu 637,00 KM. Ličnu invalidninu, civilne žrtve rata mogu ostvariti zavisno od procenta tjelesnog oštećenja od 60% do 100%, a dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica u tri grupe, kao i ortopedski dodatak u tri grupe.

Detaljnije podatke o iznosima mjesečnih novčanih primanja korisnika prava civilnih žrtava rata predočavamo u Tabeli br. 11.

Tabela br. 11

OPĆINE ZE-DO KANTO NA	CIVILNE ŽRTVE RATA											
	100% I.	100% II.	90%	80%	70%	60 %	I. Grupa tuđe njege	II. Grupa tuđe njege	III. Grupa tuđe njege	I.step. ortopedski dodatak	II.step. ortopedski dodatak	III.step. ortopedski dodatak
F BiH po korisniku	445,90	325,51	245,25	191,74	142,69	80,26	455,00	318,50	227,50	131,95	100,10	77,35
ZDK po korisniku	119,10	139,50	105,10	82,17	61,15	34,40	182,00	127,40	91,00	52,78	40,04	30,94
UKUPNO	673,00	465,01	350,35	273,91	203,84	114,66	637,00	445,90	318,50	184,73	140,14	108,29

Iznos naknade za mjesečno lično novčano primanje je 637,00 KM, to jeste iz Budžeta FBiH iznos 445,90 KM i iz Budžeta ZDK iznos 191,10 KM.

Pravo na porodičnu invalidninu imaju članovi porodice civilne žrtve rata, uz uslove propisane Federalnim zakonom. U Tabeli br. 12 prikazani su iznosi naknade za porodičnu invalidninu koja se utvrđuje prema broju članova porodice.

Tabela br. 12

Prema broju članova porodice:	Ukupan iznos:	Udio	Udio
		FBiH:	ZDK:
-za jednog člana porodice	273,91 KM	195,65 KM	78,26 KM
-za 2 člana porodice	350,35 KM	250,25 KM	100,10 KM
-za 3 člana porodice	382,20 KM	273,00 KM	109,20 KM
-za 4 člana porodice i više	414,05 KM	295,75 KM	118,30 KM

Za finansiranje novčanih primanja civilnih žrtava rata tokom izvještajnog perioda ukupno je utrošeno 2.896.188,76 KM, i to 30% sredstava iz Budžeta kantona u iznosu od 845.655,82 KM i 70% sredstava iz Budžeta Federacije BiH u iznosu od 2.050.532,94 KM. Tokom 2022. godine prava civilnih žrtava rata ostvarivalo je 727 korisnika i finansirano 875 prava. U 2021. godini prava civilnih žrtava rata ostvarivalo je 754 korisnika i finansirano 912

prava za što je ukupno utrošeno 2.924.251,14 KM, odnosno iznos od 852.170,09 KM ili 30% iz Budžeta kantona i 2.072.081,05 KM 70% iz Budžeta Federacije BiH. Usporedni podaci pokazuju da je u 2022. godini manje za 27 korisnika naknada i manje ostvarenih 37 prava. Detaljni podaci o broju korisnika i broju ostvarenih prava civilnih žrtava rata u 2022. i 2021. godini prikazani su u Tabeli br. 13, dok je pregled mjesečnih isplata, po gradovima/općinama predložen u Tabeli br.14, na strani broj 25.

Shodno Uputstvu o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 17/22), civilne žrtve rata i članovi njihovih porodice ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu. Prvostepeni organi za provođenje postupka priznavanja ovog prava su centri ili općinske službe za socijalnu zaštitu.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine donijela je Uredbu o pomoći stanovništvu usljed rasta indeksa potrošačkih cijena, broj: 1053/2022 od 07.07.2022. godine, („Službene novine Federacije BiH“, broj: 55/22), kojom se osigurala finansijska i materijalna podrška u cilju poboljšanja materijalnog statusa civilnih žrtava rata i drugih najugroženijim kategorijama stanovništva, a zbog značajnog rasta indeksa potrošačkih cijena. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je dana 11.08.2022. godine izvršilo doznaku sredstava u Budžet Zeničko-dobojskog kantona u svrhu jednokratnu pomoć od po 100 KM civilnim žrtvama rata, u ukupnom iznosu od 49.500 KM. S tim u vezi, Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 172. sjednici donijela Odluku o uvećanju sredstava u Budžetu Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu, broj: 02-11-13936/22 od 15.09.2022. godine čime je omogućena isplata pomenute pomoći korisnicima.

Pravo na pomoć u obezbjeđenju troškova liječenja i pravo na pomoć u nabavci ortopedskih pomagala, civilne žrtve rata ostvaruju pod uslovima i na način utvrđen propisima iz oblasti zdravstvene zaštite. To jeste, na osnovu Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka, a po preporuci nadležnog ljekara, lica sa invaliditetom mogu ostvariti pravo na ortopedsko ili drugo pomagalo. U slučaju kada su civilne žrtve rata u socijalnoj potrebi u skladu sa Pravilnikom Ministarstva dodjeljivane su jednokratne ili socijalno-intervenirajuće novčane pomoći za obezbjeđenje sredstava za dodatne troškove liječenja ili za nabavku ortopedskog pomagala civilnim žrtvama rata. Na isti način, civilnim žrtvama rata dodjeljivane su socijalno-intervenirajuće pomoći na ime stambenog zbrinjavanja, poboljšanja uslova stanovanja ili adaptacije prostorija i drugim stanjima socijalne potrebe.

Pored navedenog, Ministarstvo je podržalo Program rada i aktivnosti Saveza civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona sa ciljem unapređenja položaja civilnih žrtava rata.

Pregled broja korisnika i prava civilnih žrtava rata koja su korisnici ostvarivali u 2022. i 2021. godini

Tabela br. 13

OPĆINA	Broj korisnika		Lična invalidnina		Mjesečno lično primanje		Dodatak za njegu i pomoć		Ortopedski dodatak		Porodična invalidnina		Ukupan broj ostvarenih prava	
	2022. god	2021. god	2022. god	2021. god	2022. god	2021. god	2022. god	2021. god	2022. god	2021. god	2022. god	2021. god	2022. god	2021. god
Breza	31	33	9	11	1	1	1	1	4	6	21	21	36	40
Doboj jug	31	32	14	14	3	3	3	3	4	4	14	15	38	39
Kakanj	20	20	6	6	7	7	0	0	2	2	7	7	22	22
Maglaj	130	136	54	56	3	3	5	5	22	24	73	77	157	165
Olovo	36	37	22	23	0	0	0	0	9	9	14	14	45	46
Tešanj	119	120	61	62	4	4	3	3	29	30	54	54	151	153
Usora	12	13	4	5		0	1	1	2	2	8	8	15	16
Vareš	36	36	10	10	15	15	0	0	1	1	11	11	37	37
Visoko	84	89	31	33	8	9	1	2	14	15	45	47	99	106
Zavidovići	96	101	56	60	3	3	3	3	17	19	37	38	116	123
Zenica	94	98	31	33	18	17	1	1	20	21	45	48	115	120
Žepče	38	39	16	16	4	5	0	0	6	6	18	18	44	45
UKUPNO	727	754	314	329	66	67	18	19	130	139	347	358	875	912

Pregled godišnjih isplata, po gradovima/općinama, u korist korisnika prava civilnih žrtava rata, za period: januar-december 2022. godine

Tabela br. 14

CIVILNE ŽRTVE RATA	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA 2022												
	Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
ZDK	34.967,76	42.570,02	27.259,92	145.033,00	36.169,52	128.664,90	15.523,37	52.121,25	96.989,41	102.713,78	123.265,31	40.377,58	845.655,82
FBiH	85.507,34	102.574,33	64.568,22	354.382,48	87.253,54	317.538,23	38.153,96	123.526,74	236.103,74	246.677,40	296.789,60	97.457,36	2.050.532,94
Ukupno	120.475,10	145.144,35	91.828,14	499.415,48	123.423,06	446.203,13	53.677,33	175.647,99	333.093,15	349.391,18	420.054,91	137.834,94	2.896.188,76

5. OBLAST ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM

U oblasti zaštite porodice sa djecom obezbjeđuje se porodica kroz materijalna i druga davanja, te pružanje usluga radi pomaganja u podizanju, odgoju i zbrinjavanju djece, kao i njihovom osposobljavanju za samostalan život i rad sa ciljem ostvarivanja najboljeg interesa djeteta. Osnovna prava porodice sa djecom propisana su Kantonalnim zakonom i finansiraju se iz kantonalnog Budžeta, a ukoliko je neko od proširenih prava regulisano gradskom/općinskom odlukom onda ta prava finansiraju i gradovi/općine.

S tim u vez, u ovom dijelu Informacije predočeni su pokazatelji o dostignutom stanju po pitanju finansiranja ostvarenih prava iz kantonalnog Budžeta, te su prikupljeni, dostupni podaci sa područja gradova/općina Kantona.

Informacije o broju korisnika i planiranim sredstvima iz kantonalnog Budžeta za ostvarena prava iz oblasti zaštite porodice sa djecom date su u Tabeli br. 17, na strani broj 35.

5.1. Dodatak na djecu

Do primjene Zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom (Službene novine Federacije BiH, broj 52/22) pravo na dječiji dodatak u Zeničko-dobojskom kantonu pripadalo je porodici sa djecom koja se neposredno brine o djetetu, a čiji mjesečni prihodi po članu domaćinstva ne prelaze 128,70 KM, odnosno 15% od prosječne plaće Kantona koja je u 2022. godini iznosila 858,00 KM. Ovaj cenzus se ne odnosi na ostvarivanje prava na dječiji dodatak za porodicu koja se brine o djetetu bez oba ili jednog roditelja, porodicu koja ima dijete ometeno u fizičkom ili psihičkom razvoju i porodicu u kojoj dijete ili jedan od roditelja imaju najmanje 60% oštećenje organizma, jer ovo pravo navedene porodice mogu ostvariti bez obzira na prihodovne i imovinske uslove.

Dječiji dodatak porodica je ostvarivala za svako djetet koje je uzrasta do 15. godina i dalje sve dok se nalazi na redovnom školovanju, a najduže do navršениh 26. godina života. Porodici koja ispunjava prihodovne i imovinske uslove, kako je to propisano Kantonalnim zakonom, iznos dječijeg dodatka pripada u iznosu od 2% od prosječne plaće Kantona, a porodici kojoj se ne utvrđuju prihodovni i imovinski uslovi pripada iznos dječijeg dodatka od 3% od prosječne plaće Kantona. Broj porodica koje su koristile pravo pregledno po gradovima/općinama Kantona dat je u dijagramu br. 10.

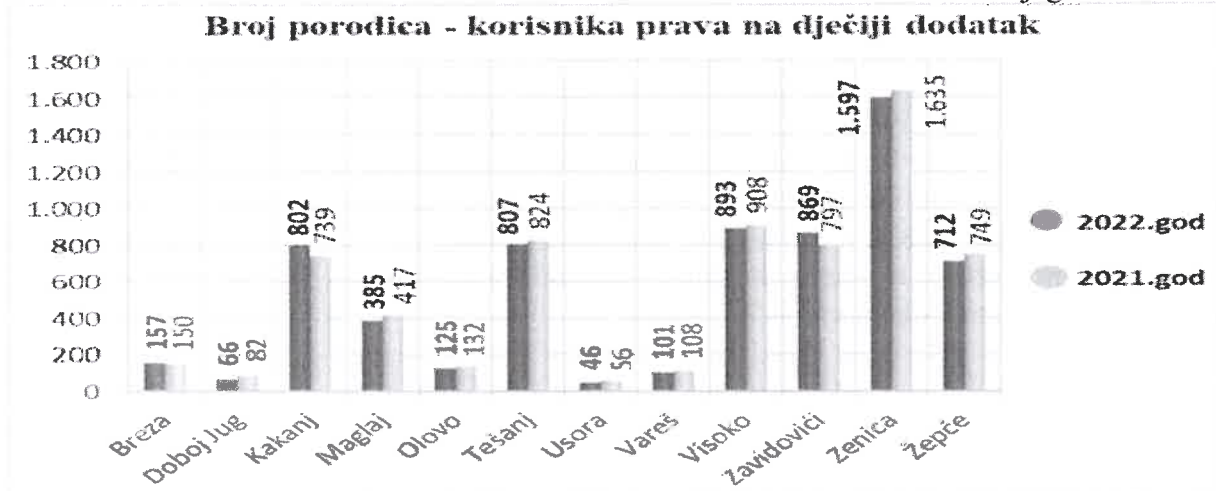
U Tabeli br. 15, prikazani su iznosi dječijeg dodatka prema uputstvima ovog Ministarstva o načinu utvrđivanja i trebovanja novčanih naknada korisnicima prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom za 2021. i 2022. godinu.

Tabela br. 15

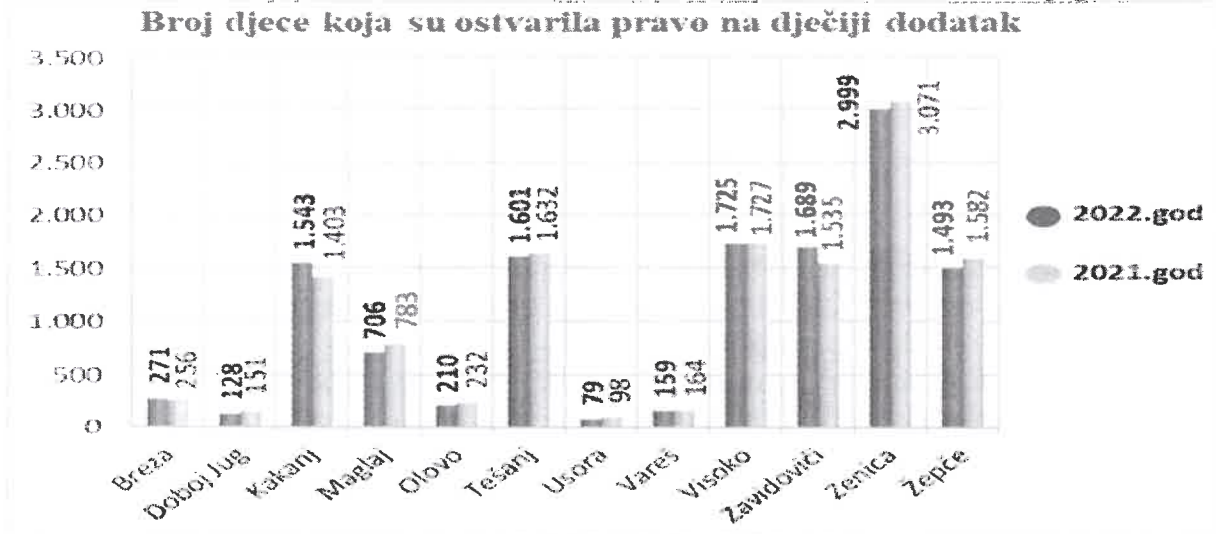
Uslov za ostvarivanje prava na dječiji dodatak ako:	Visina dječijeg dodatka u 2021. godini	Visina dječijeg dodatka u 2022. godini
-ispunjava prihodovne i imovinske uslove	16,40 KM	17,16 KM
-za porodicu se ne utvrđuju prihodovni i imovinski uslovi	24,60 KM	25,74 KM

U nastavku su predočeni komparativni podaci za 2021. i 2022. godinu. Dijagram br. 10 sadrži uporedne podatke o broju porodica koje su koristile prava na dječiji dodatak za jedno ili više djece, a dijagrami br. 11 podatke o broju djece za koju su roditelji ili staratelji – korisnici ostvarivali naknadu za dodatak na djecu.

Dijagram br. 10

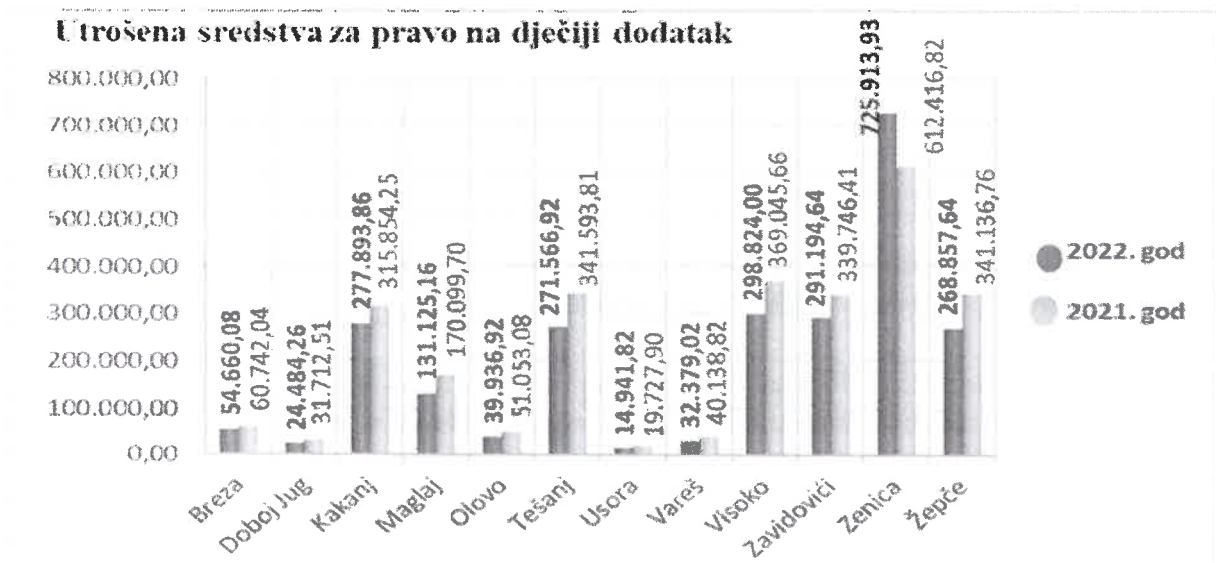

Dijagram br. 11

Utrošena sredstva tokom 2021. i 2022. godine, pregledno po gradovima/općinama Kantona predočena su u Dijagram br. 12.

Dijagram br. 12

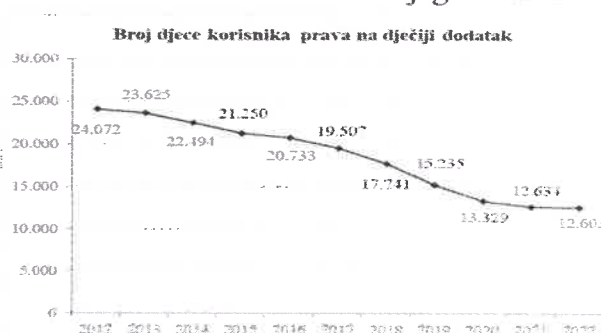
U 2022. godini pravo na dječiji dodatak ostvarilo je 6.560 porodica/korisnika, odnosno naknadu za dječiji dodatak ostvarivalo je 12.603 djece, a za finansiranje ovog prava utrošeno 2.431.778,25 KM. Isto pravo u 2021. godini ostvarivalo je 6.597 porodica/korisnika za 12.634 djece, dok je iz kantonalnog Budžeta izdvojeno 2.693.267,76 KM, odnosno smanjena je i potrošnja sredstava za 261.489,51 KM ili 9,71%. Poređenjem navedenih podataka, evidentno je smanjen broj porodica koje su ostvarivale pravo na dječiji dodatak za 37 porodica/korisnika i prestalo pravo na dječiji dodatak za 31 djece.

Trend smanjenja broja djece koja su ostvarila naknadu za dječiji dodatak prisutan je od 2012. godine, kako je to prema dinamici ostvarenih prava djece i broja porodica/korisnika prava predstavljeno u dijagramima br. 13 i 14.

Dijagram br. 13

Dijagram br. 14

Analiza podatak u posljednjih jedanaest godina pokazuje da broj djece koja ostvaruju dječiji dodatak smanjio se za 11.442 djece, odnosno smanjen je za 7.742 porodice koje su ostvarivale dječiji dodatak. Kao uzroke smanjenja ostvarenih prava na dječiji dodatak, prije svega možemo posmatrati u negativnoj i niskoj stopi prirodnog priraštaja, niskoj stopi fertiliteta žena u Kantonu, radnoj migraciji porodica u zemlje Zapadne Europe, pozitivnom trendu zapošljavanja stanovnika Zeničko-dobojskog kantona, kao i prestanku uslova za dalje ostvarivanje prava zbog punoljetstva djece ili završetka redovnog školovanja.

U kontekstu reforme sistema socijalne zaštite, na prijedlog Federalnog ministarstva rada i socijalne politike donesen je Zakonom o materijalnoj podršci porodicama sa djecom (Službene novine Federacije BiH, broj 52/22). Ovim zakonom uređena je materijalna podrška porodicama s djecom kroz ostvarivanje prava na dječiji dodatak i novčanu pomoć porodicama koje nisu u radno donosu, postupak, uslovi i način ostvarivanja prava, finansiranje materijalne podrške porodicama s djecom, nadzor i druga pitanja od značaja za ostvarivanje materijalne podrške porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, izvršeno je i usklađivanje Kantonalnog zakona donošenjem Izmjena i dopuna Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 16/22) na osnovu čega se pravo na dječiji dodatak od novembra 2022. godine ostvaruje i finansira na nivou Federacije BiH.

5.2. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odustvuje sa posla za vrijeme trudnoće, porodaja i njege djeteta

Do primjene Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona, žene-majke u radnom odnosu na području Kantona za vrijeme porodiljskog odsustva ostvarivale su pravo na naknadu plaće u iznosu od 80% prosječne plaće koju je korisnica prava ostvarila u periodu od 6 mjeseci prije početka korištenja odsustva zbog porodaja, s tim da takva naknada nije mogla biti manja od 200,00 KM niti veća od prosječne i posljednje objavljene mjesečne neto plaće Kantona, koja

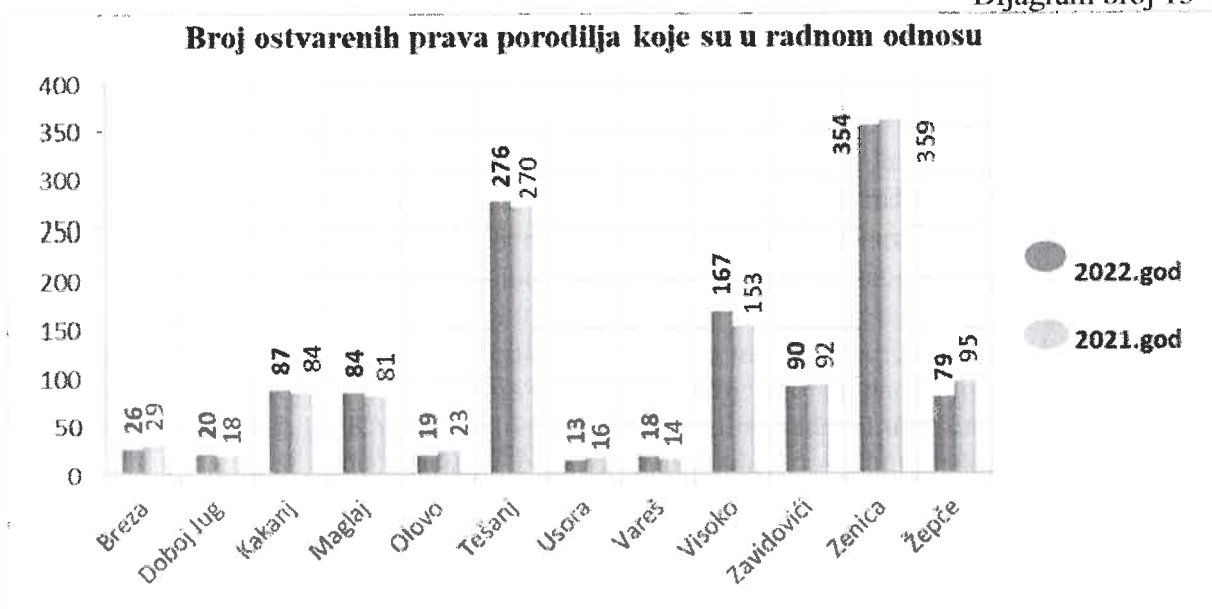
je za mjesec august 2022. godine iznosila 872,00 KM. Na ovako utvrđeni iznos naknade, iz budžeta Kantona su financirani i doprinosi na utvrđenu naknadu. Primjenom Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona propisano je da pravo na naknada plaće za vrijeme korištenja porodiljskog odsustva u skladu sa propisom o radu, ostvaruje žena majka koja ima prebivalište na području Kantona u periodu od 6 mjeseci prije podnošenja zahtjeva ili žena majka čiji poslodavac ima sjedište na području Kantona pod uslovom da ovo pravo nije regulisano prema mjestu prebivališta porodilje. Naknada plaće utvrđuje se u visini od 1.000,00 KM mjesečno za vrijeme trajanja porodiljskog odsustva, odnosno ukoliko porodilja rodi blizance, trojke ili više djece naknada plaće od 1.000,00 KM uvećava se za 20%, za svako novorođeno dijete. Pored ovako utvrđene naknade, Zakonom o radu nije zabranjeno i u praksi se provodi da poslodavci isplaćuju sredstva do punog iznosa plaće zaposlenicama koje su ostvarivale veće plaće.

Takoder, Kantonalnim zakonom propisano je da žene-majke koja rodi blizance, treće i svako sljedeće dijete, ukolik koristi pravo da radi polovinu punog radnog vremena u skladu sa propisima o radu, takoder ima pravo na odsustvo i naknadu plaće za polovinu do punog radnog vremena koju joj isplaćuje poslodavac u iznosu od 50 % plaće koju bi ostvarila da radi puno radno vrijeme.

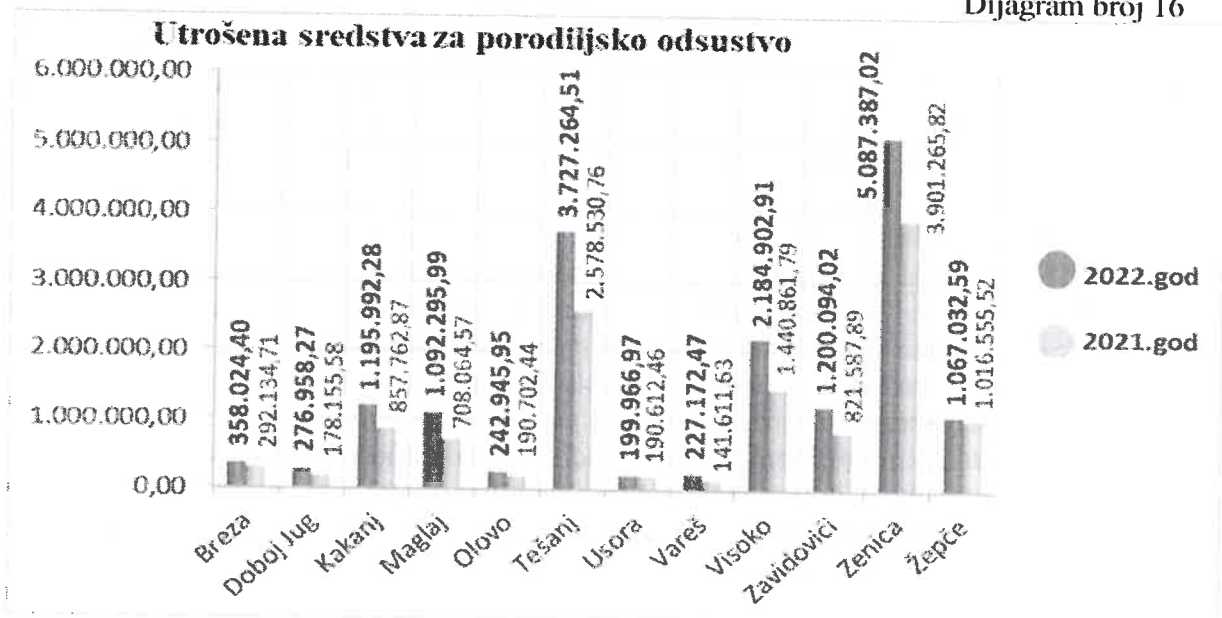
U 2022. godini, pravo na porodiljsko odsustvo ostvarilo je 1.234 porodilje u radnom odnosu, što je isti broj kao i u 2021. godinu. Za finansiranje naknada utrošena su sredstva u iznosu od 16.860.037,38 KM, za razliku od 2021. godine kada su utrošena sredstva u iznosu 12.317.846,04 KM, što znači da je u 2022. godini uslijed povećanja naknada utrošeno više sredstava za 4.542.191,34 KM ili 36,87% .

U dijagramima br. 15 i br. 16, dati su detaljni podaci o broju ostvarenih prava i utrošenim sredstvima tokom 2021. i 2022. godine, gdje su podaci razvrstani po gradovima/općinama Kantona, dok u broj korisnika ovog prava u posljednjih jedanaest godina predočavamo u dijagramu br. 19., na strani br. 33.

Dijagram broj 15

Uvidom u predočene podatke možemo primjetiti da je u odnosu na predhodnu godinu tokom 2022. godini veći broj ostvarenih prava u općinama/gradu: Doboj Jug, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Vareš i Visoko, dok je u svim drugim gradovima/općinama Kantona evidentiran smanjen broj porodilja ovog prava.

Ukoliko uporedimo utrošena sredstva za naknade porodilja u radnom odnosu sa utrošenim sredstvima za preostala prava iz socijalne zaštite, možemo konstatovati da se značaja dio sredstava izdvaja samo za isplatu naknada za porodilje koje su u radnom odnosu.

S tim u vezi, napominjemo da je članom 46. Zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom (Službene novine Federacije BiH, broj 52/22) propisano da će se naknada plate porodilji za vrijeme dok odsustvuje s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta nastaviti isplaćivati u skladu s kantonalnim propisima iz oblasti socijalne i dječje zaštite, sve do donošenja posebnog propisa u skladu s odredbama Zakona o radu, kojim će se ovo pravo reintegrirati u sistem prava iz radnog odnosa i socijalnog osiguranja, a najkasnije do tri godine od dana stupanja na snagu navedenog zakona.

U skladu sa gradskim/općinskim odlukama u Zeničko-dobojskom kantonu dodatno se provode mjere zaštite porodilja i podsticaja nataliteta u sljedećim općinama:

- Općina Breza, gdje sve porodilje u skladu sa propisanim kriterijima su ostvarivale novčanu pomoć u iznosima od 150,00 do 750,00 KM. U 2022. godini ovo pravo je ostvarilo 65 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 13.350,00 KM
- Doboj Jug, gdje sve porodilje mogu ostvariti jednokratnu pomoć, i to: za prvo ili drugo novorođeno dijete u iznosu 500,00 KM, za treće novorođeno dijete u iznosu 800,00 KM te za peto i svako naredno novorođeno dijete u iznosu 1.000,00 KM. U 2022. godini ovo pravo je ostvarila 32 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 18.400,00 KM. Također u ovoj lokalnoj zajednici za dva bračna para, iz općinskog Budžeta je odobrena jednokratna pomoć za biomedicinski potpomognutu oplodnju u iznosima po 3.000,00KM, odnosno ukupno 6.000,00 KM;
- Kakanj, gdje sve porodilje u radnom odnosu po rođenju djeteta mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosima: 200,00 KM za prvorođeno dijete, 250,00 KM za drugorođeno, te 300,00 KM za treće i svako naredno dijete i blizance, dok sve porodilje koje nisu u radnom odnosu mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosima: 250,00 KM za prvorođeno dijete, 300,00 KM za drugorođeno, te 500,00 KM za treće i svako naredno dijete. U 2022. godini pravo je ostvarilo 298 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 94.500,00KM;
- Olovo, gdje sve porodilje po rođenju djeteta mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosu od 600,00 KM za prvo rođeno dijete, 900,00 KM za drugo dijete, 1.300,00KM za treće dijete i 1.500,00 KM za četvrto i svako naredno rođenje djeteta. U 2022. godini pravo je ostvarilo 58 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 44.000,00 KM;

- Tešanj, gdje sve porodilje koje rode treće, četvrto i više djece, imaju pravo na jednokratnu pomoć u iznosu od 500,00 KM. U 2022. godini pravo je ostvarilo 77 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 38.500,00 KM. U kontekst ove podrške važno je istaći da je za 11 bračnih parova, koji su prošli postupak potpomognute vantjelesne oplodnje, iz općinskog Budžeta odobrena pomoć u iznosu po 3.000,00 KM, odnosno ukupno 33.000,00KM;
- Usora, gdje sve porodilje mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć u iznosu od 500,00KM za prvo i drugo rođeno dijete, te 1.000,00KM za treće i svako naredno dijete. U 2022. godini ovo pravo je ostvarilo 23 porodilja i iz općinskog Budžeta izdvojeno je 13.000,00 KM;
- Zenica, gdje sve porodilje mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčane pomoći u iznosu od 230,00KM. U 2022. godini ovo pravo je ostvarilo 877 porodilja i iz gradskog Budžeta izdvojeno je 36 KM. U smislu podrške trudnicama odobravane su i jednokratne novčane pomoći za sufinansiranje troškova pružanja medicinskih usluga vantjelesne oplodnje za bračnih parova, i to za prvi pokušaj 1.000,00 KM, za 2 i 3 pokušaj po 2.000,00 KM, a za 4 i više mogućnost sufinansiranja dva pokušaja od po 2.500,00 KM. iz gradskog Budžeta izdvojeno je 54.500.00 KM;
- Žepče, gdje sve porodilje koje su rodile blizance i treće ili više djece mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć za prvo dijete 100,00 KM i za svako sljedeće novorođenče pomoć se uvećava za 100,00 KM, s tim da ako su bilizanci iz drugog ili trećeg poroda na taj iznos se uvećava za 300,00 KM. Navedena prava ostvarilo je 177 porodilja, za što je iz općinskog Budžeta ukupno izdvojeno 38.700,00 KM.

5.3. Zaštita porodilja koje nisu u radnom odnosu

Do donošenja Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona, žene-majke koje nisu u radnom odnosu za vrijeme porođaja mogle su ostvariti pravo na novčanu pomoć pod uslovima da imaju prijavljeno prebivalište na području Kantona, i da mjesečni prihodi domaćinstva, ostvareni u periodu od šest mjeseci koja prethode mjesecu u kome je podnesen zahtjev za ostvarivanje prava na novčanu pomoć, ne prelazi iznos 50% od prosječne plaće Kantona, što je u 2022. godini iznosilo 429,00 KM. Pod istim ovim uslovima nezaposlene porodilje mogle su ostvariti 3 prava po svakom novorođenčetu, i to:

- a) novčanu pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja;
- b) jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta,
- c) pomoć u prehrani djeteta do 6 mjeseci i dodatna ishrana za majke-dojilje.

U Tabeli br. 16, za navedena prava navodimo iznose pomoći prema uputstvima ovog ministarstva o načinu utvrđivanja i trebovanja novčanih naknada korisnicima prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom za 2021. i 2022. godinu.

Tabela br. 16

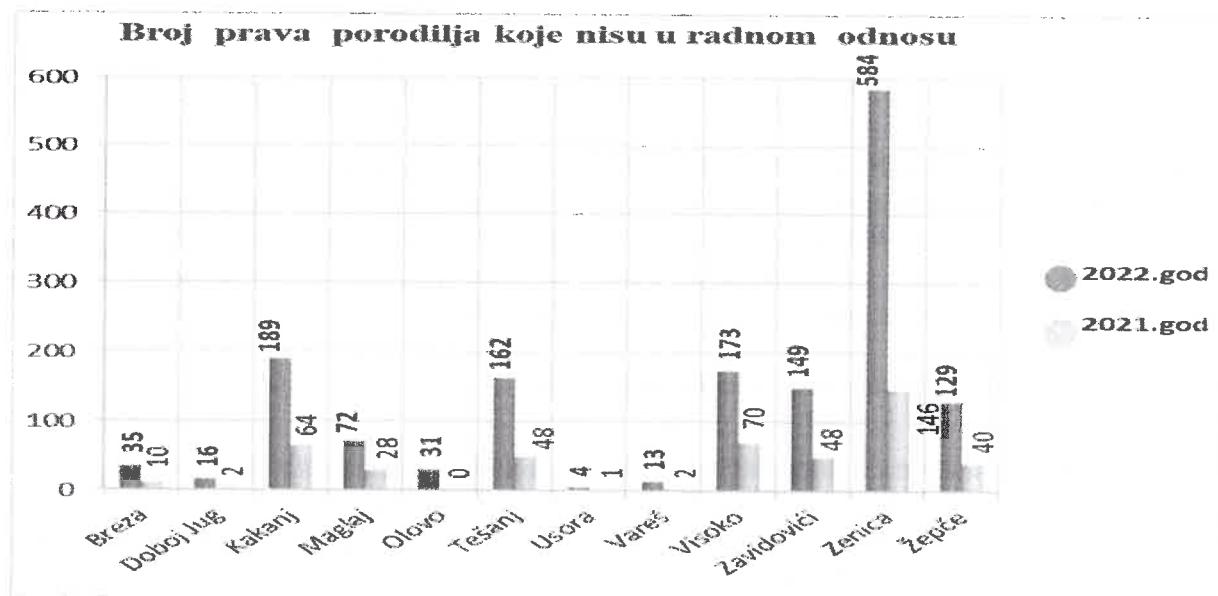
Prava nezaposlenih porodilja	Visina pomoći u 2021. godini	Visina pomoći u 2022. godini
Novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene-majke koja nije u radnom odnosu	150,00 KM	150,00 KM
Jednokratna novčana pomoć za opremu novorođenog djeteta	123,00 KM	128,70 KM
Pomoć u prehrani djeteta do 6 mjeseci i dodatna ishrana za majke dojlje	82,00 KM	85,80 KM

Primjenom Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona propisano je da pravo na novčanu pomoć žene-majke koje nisu u radnom odnosu ostvaruje pravo na novčanu pomoć ukoliko imaju prebivalište na području Kantona u periodu od 6 mjeseci prije podnošenja zahtjeva, prijavljene na evidenciji nadležne službe za zapošljavanje ili se nalaze na redovnom školovanju, odnosno ukoliko se na evidenciji Porezne uprave ne vodi kao zaposleno lice. Na

ovaj način omogućeno je ostvarivanje prava svim porodiljama koje nisu u radnom odnosu. Od augusta 2022. godine novčana pomoć se utvrđuje u visini od 1.000,00 KM mjesečno u trajanju do 12 mjeseci od dana rođenja djeteta, odnosno ukoliko porodilja rodi blizance, trojke ili više djece pomoć plaće od 1.000,00 KM uvećava se za 20%, za svako novorođeno dijete.

U toku 2022. godine, putem centara/službi navedena prava ostvarivalo je 1.556 porodilja koje nisu u radnom odnosu, dok su u 2022. godini ista prava ostvarilo 459 porodilja. Prema ovim podacima u 2021. godini ostvareno je više za 1.097 prava porodilja koje nisu u radnom odnosu. S tim u vezi, u dijagramu br. 17 dati su predočeni razvrstani podaci po gradovima/općinama Kantona, o broju ostvarenih prava za nezaposlene porodilje u 2022. godini sa uporednim podacima za 2021. godinu.

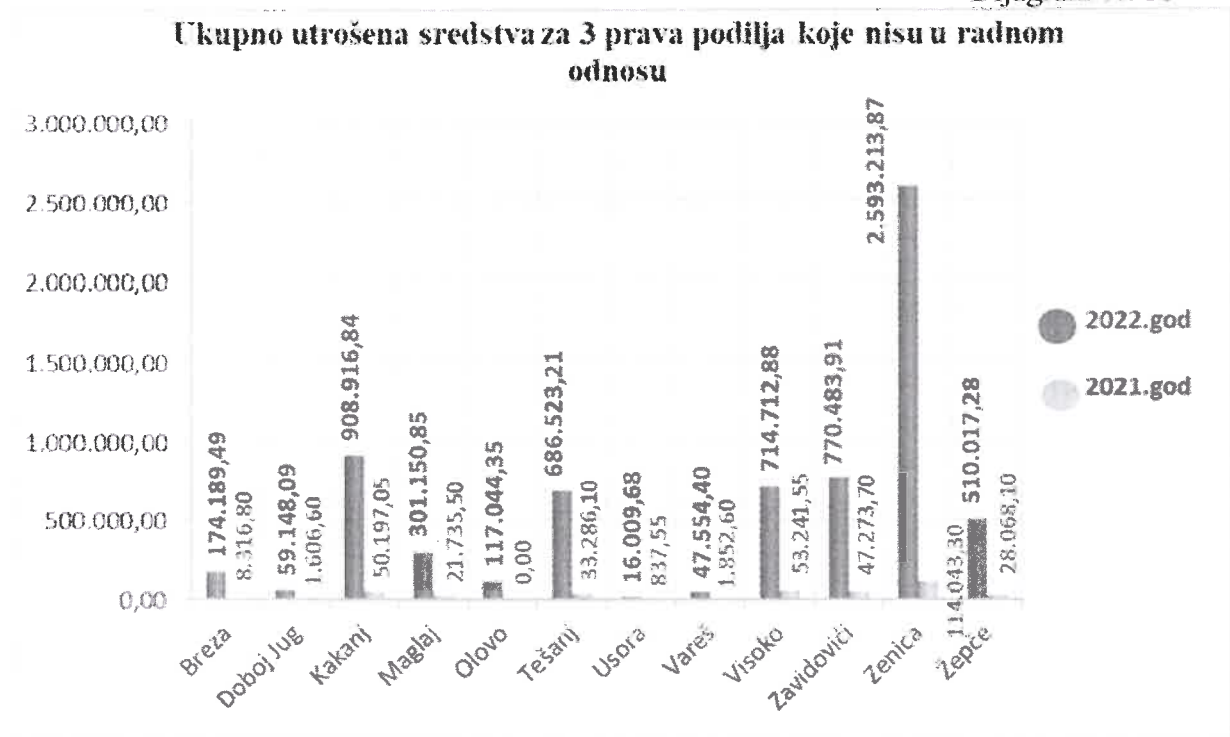
Dijagram br. 17

Za finansiranje navedena tri prava do kraja augusta 2022. godine ukupno je utrošeno 221.657,00 KM, dok je u 2021. godini bilo utrošeno 360.458,85 KM. Od primjene Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona, to jeste od početka septembra 2022. godine utrošeno je 6.677.307,85 KM, odnosno ukupno je za sva prava utrošeno 6.898.964,85 KM. To znači da je u odnosu na 2021. godinu za porodilje koje nisu u radnom odnosu utrošeno više sredstava za 6.538.506,00 KM ili za 94,78%.

Utrošak sredstava za novčanu pomoć nezaposlenim porodiljama razvrstan je po gradovima/općinama Kantona za 2022. i 2021. godinu i prikazan u narednom dijagramu br. 18. U cilju boljeg pregleda utroška sredstava po gradovima/općinama dat je tabelaran prikaz u Tabeli br. 17,

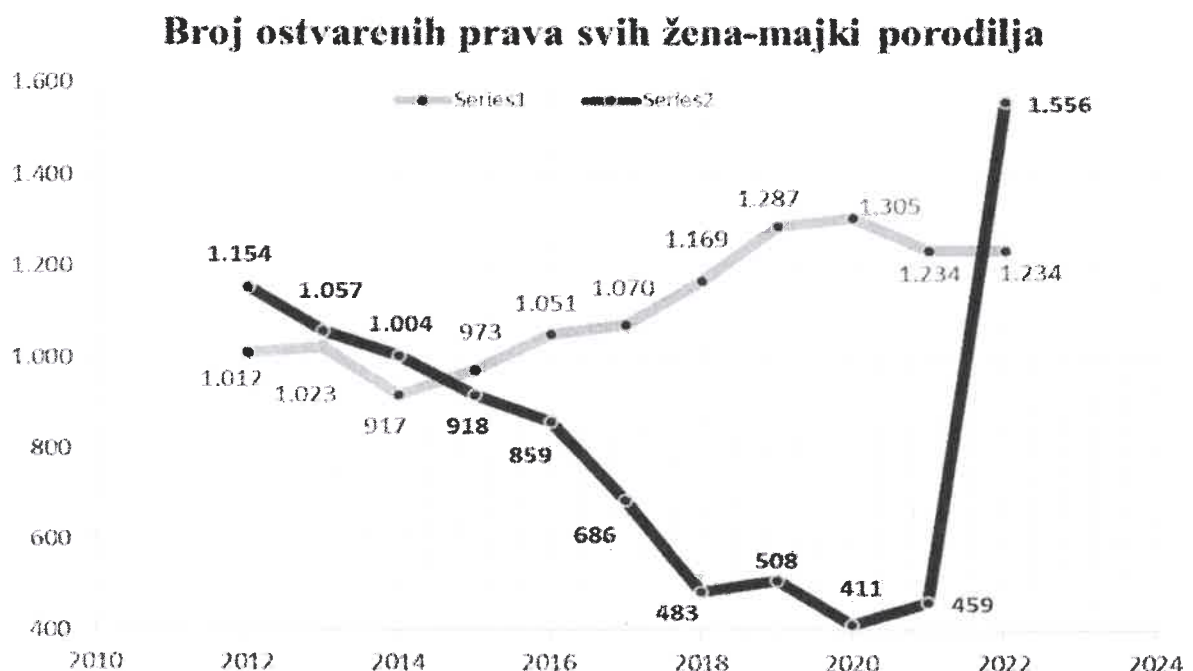
Dijagram br. 18

Također, podaci o svakom od navedena tri prava koje ostavruju majke porodilje koje nisu u radnom odnosu razvrstani po gradovima/općinama dati su u Tabeli br. 17., na strani broj 35.

Izmjenama i dopunama Kantonalnog zakona iznos naknada i pomoći svim porodiljama je izjednačen te omogućeno svim porodiljama da ostvare pravo po rođenju djeteta. S obzirom da su prije donoenja Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona kriteriji za porodilje koje nisu u radnom odnosu bili dosta strožiji, sada je znatno poboljšan položaj i obuhvat prava ovih porodilja, a efekte predočavamo u dijagramu br. 19. sa uporednim podacima posljednjih jedanaest godina.

Dijagram br. 19

Uvidom u predočeni linijski dijagram evidentno je da se broj konstantno smanjivao i da je u 2020. godini 411 porodilja ostvarilo ovo pravo, te da je u 2022. godini broj ovih porodilja povećan na 1.556 (Series 2). Također, evidentno je da se broj ostvarenih prava za žena-majki porodilja koje su u radnom odnosu, uz blage oscilacije u proteklom periodu povećavao. Dakle, donošenjem Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona postojeći sistem zaštite porodilja se poboljšao i ujednačio te uspostavio pravičniji sistem zaštite porodilja u Zeničko-dobojskom kantonu.

Kada je u pitanju podrška lokalnih zajednica, pored općina: Breza, Doboju Jug, Olovo, Zenica, Kakanj, Žepče, Usora i Tešanj, koje za sve porodilje pod istim kriterijima finansiraju jednokratne pomoći, posebno propisanu dodatnu pomoć i podršku za porodiljama koje nisu u radnom odnosu imaju sljedeće općine:

- Visoko, gdje nezaposlene porodilje pod uvjetom da im ukupni prihodi domaćinstva ne prelaze iznos 50% prosječne plaće u Federaciji, mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosu od 300,00 KM. U 2021. godini ovo pravo je ostvarilo 75 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 24.600,00 KM.
- Zavidovići, gdje se za sve porodilje koje nisu u radnom odnosu isplaćuje naknada u iznosu od 150,00 KM. U 2022. godini ovo pravo je ostvarilo 108 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 16.600 KM.

Pregled korisnika prava porodice sa djecom i utrošenih sredstava u 2022. godini, posmatrano po vrsti prava i po gradovima/općinama Kantona

Tabela br. 17

Redni broj	OSNOVNA PRAVA PORODICE SA DJECOM		OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA												
			Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
1	Broj korisnika prava na dječiji dodatak	broj	157	66	802	385	125	807	46	101	893	869	1.597	712	6.560
		KM	54.660,08	24.484,26	277.893,86	131.125,16	39.936,92	271.566,92	14.941,82	32.379,02	298.824,00	291.194,64	725.913,93	268.857,64	2.431.778,25
2	Broj djece koja ostvaju dječiji dodatak	djeca	271	128	1.543	706	210	1.601	79	159	1.725	1.689	2.999	1.493	12.603
		KM	54.660,08	24.484,26	277.893,86	131.125,16	39.936,92	271.566,92	14.941,82	32.379,02	298.824,00	291.194,64	725.913,93	268.857,64	2.431.778,25
3	Novčana naknada plaće za zaposlene porodilje	broj	26	20	87	84	19	276	13	18	167	90	354	79	1.234
		KM	358.024,40	276.958,27	1.195.992,28	1.092.295,99	242.945,95	3.727.264,51	199.966,97	227.172,47	2.184.902,91	1.200.094,02	5.087.387,02	1.067.032,59	16.860.037,38
	Novčana naknada plaće za nezaposlene porodilje	djeca	35	16	189	72	31	162	4	13	173	149	584	129	1.556
		KM	167.971,69	59.066,09	891.537,14	292.920,55	116.100,55	660.192,61	16.009,68	47.215,00	681.830,78	743.442,21	2.545.179,07	493.642,48	6.715.107,85
5	Jednokratna pomoć za opremu djeteta	broj	8	0	20	11	2	39	0	0	47	39	63	22	251
		KM	1.018,20	0,00	2.556,90	1.404,30	257,40	4.990,80	0,00	0,00	6.003,30	5.007,90	8.068,20	2.808,60	32.115,60
6	Pomoć za prehranu djeteta do 6 mjeseci uzrasta	broj	8	0	22	10	2	39	0	0	47	39	63	22	251
		KM	5.199,60	82,00	14.822,80	6.826,00	686,40	21.339,80	0,00	339,40	26.878,80	22.033,80	39.966,60	13.566,20	151.741,40
UKUPNO		broj	347	164	1.860	883	263	2.116	97	190	2.159	2.006	4.063	1.746	15.895
		KM	586.874	360.591	2.382.803	1.524.572	399.927	4.685.355	230.918	307.106	3.198.440	2.261.773	8.406.515	1.845.908	26.190.780

6. OSTALI OBLICI SOCIJALNE ZAŠTITE I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM

Oblici zaštite koji se finansiraju ili sufinansiraju iz Budžeta Kantona kao dodatne interventne mjere i aktivnosti socijalno zaštitnog karaktera iz nadležnosti ovog Ministarstva su: sufinansiranje „Sigurne kuće“ zbog prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici, sufinansiranje rada javnih-humanitarnih kuhinja, pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera, zdravstveno osiguranje, podrška organizacijama civilnog društva, te obilježavanje Dječije nedjelje.

6.1. Sufinansiranje „Sigurne kuće“ prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici na područja gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona

Na osnovu odredbi Zakona o zaštiti od nasilja u porodici ("Sl. novine FBiH", br. 20/13 i 75/21) i Kantonalnog zakona, Udruženje „Medica“ Zenica pruža usluge smještaja u „Sigurnu kuću“ i omogućava tretmane na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici i zajednici uz kontinuiranu finansijsku podršku ovog ministarstva. S tim u vezi, u decembra 2020. godine potpisan je novi Protokol o saradnji u pružanju zaštite, podrške, pomoći i zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici i zajednici i prevencije nasilja u Zeničko-dobojskom kantonu, koji pored ostalih odredbi sadrži i zakonsku obavezu Zeničko-dobojskog kantona, odnosno Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je da obezbjedi 30% potrebnih sredstava za sufinansiranje rada „Sigurne kuće“ u ukupnom iznosu od 108.000,00 KM. Navedeni Protokol je primjenjivan od 2021. godini tako da je Ministarstvo u potpunosti izvršilo propisanu obavezu sufinansiranja rada „Sigurne kuće“.

Prema Izvještaju Udruženja „Medica“ Zenica za 2022. godinu, u Sigurnu kuću je smješteno ukupno 49 osoba (15 žena i 34 djece - 16 djevojčica i 18 muškaraca), sa kojima je urađeno ukupno 466 individualnih/ terapijskih sesija u okviru psihološke podrške, 29 zajedničkih sastanaka sa svim korisnicima, 11 grupnih edukativnih radionica, 252 kontakta sa nadležnim ustanovama, omogućeno je ukupno 5.561 porcija obroka i 1.478 porcija užina. Korisnicama u Sigurnoj kući, pored sigurnog smještaja i redovnih obroka, pružaju se i sljedeće usluge: kompletna logistička podrška kao što su osnovni higijenski artikli, osnovna obuća i odjeća, te ostalo shodno potrebama svake korisnice (žene i djeteta); kontinuirana psihološka pomoć i podrška; usluge medicinskog servisa, edukacije o ličnoj higijeni i higijeni prostora, očuvanju reproduktivnog zdravlja, okupaciona terapija, završavanje obuka za zanimanje (krojenje, šivenje, tapaciranje, printanje na tekstilnoj mašini, frizerski kurs i manikura); kontinuirani odgojno-obrazovni rad sa djecom; podrška pri uključivanju /nastavku obrazovnog procesa, upisa u školu, regulisanju potrebnih knjiga i školskog materijala, te kontinuirana podrška u savladavanju školskog gradiva i drugih školskih aktivnosti. Inače, Udruženje pruža širi spektar različitih usluga i uredno dostavlja izvještaje o realizaciji usluga smještaja u „Sigurnu kuću“.

U skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o izrečenim zaštitnim mjerama, osobama koje su štice zaštitnom mjerom i o nasilnim osobama kojima su izrečene zaštitne mjere (Službene novine FBiH, broj: 95/13) centri/službe, odnosno organi starateljstva vode propisane evidenciju. Prema dostavljenim podacima na području Zeničko-dobojskog kantona u 2022. godini evidentirano je 237 žrtve nasilja i 195 osoba koje su počinio nasilja. Za žrtve nasilja propisan su 433 zaštitne mjere, a za počinioce nasilja 354 mjere. U narednoj tabeli broj 18. predočavamo odnos osobe kojoj je

izrečena zaštitna mjera i žrtve koja se štiti izrečenom zaštitnom mjerom (to jeste odnos nasilnik-žrtva).

Tabela br. 18

ODNOS OSOBE KOJOJ JE IZREČENA ZAŠTITNA MJERA I ŽRTVE KOJA SE ŠTITI IZREČENOM ZAŠTITNOM MJEROM (ODNOS NASILNIK-ŽRTVA)									
Bračni partner	83	Vanbračni partner	20	Bivši partner	10	Otac-sin	16	Otac-kćer	13
Majka-sin	3	Majka-kćer	0	Kćer-otac	0	Kćer-majka	1	Sin-otac	18
Sin-majka	27	Unuk-dedo	0	Unuk-nana	0	Unuka-dedo	0	Unuka-nana	0
Očuh-pastorak/ka	2	Pastorak/ka-očuh	1	Maćeha-pastorak/ka	1	Pastorak/ka-maćeha	0	Neko drugi	15

6.2. Pomoć za javne-humanitarne kuhinje

Rad javnih kuhinja u kontinuitetu podržava Vlada Zeničko-dobojskog kantona sa ciljem pripremanja obroka najugroženijim građanima na području Zeničko-dobojskog kantona radi prevazilaženja stanja socijalne potrebe uzrokovane teškom socijalnom i materijalnom situacijom građana.

U skladu sa Zakonom o izvršavanju Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 1/22) ovo ministarstvo je završilo procedura po Javnom poziva za udruženja, vjerske organizacije i organizatore rada javnih kuhinja koji pružaju usluge javne kuhinje za građane na području Zeničko-dobojskog kantona. U 2022. godini zaprimljeno je šest aplikacija koje su vrednovane i predložene za podršku. Na prijedloga ovog ministarstva, Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-12911/22 od 25.08.2022. godine, odobrena su sredstva za pružanje usluga u ukupnom iznosu od 315.800 KM.

Pregled dodijeljenih sredstava za javne-humanitarne kuhinje predočena je u Tabeli br. 19.

Tabela br. 19

Naziv	Iznos
1. MDD Merhamet Zenica (za područje Breze, Kakanja i Zenice)	120.000,00 KM
2. MDD Merhamet Maglaj	55.000,00 KM
3. Gradska narodna kuhinja Zenica	65.000,00 KM
4. Javna kuhinja „Mladi volonteri“ Visoko	25.000,00 KM
5. Udruženje Centar za podršku roma „Romalen“ Kakanj	25.000,00 KM
6. NVO "Centar za društvena istraživanja" u BiH, Doboju-jug	25.000,00 KM
Ukupno:	315.800,00KM

Ovaj program podrške od velikog je značaja za građane Kantona jer osigurava minimalne potrebe za ishranom, prevenira ili umanjuje neimaštinu i ekstremno siromaštvo građana. Prema izvještajima i podacima navedenih javnih-humanitarnih kuhinja, u 2022. godini obroci su pripremani za 2.100 osobe. Pored sredstava iz Budžeta Kantona, rad javnih-humanitarnih kuhinja se finansira i iz drugih izvora, to jeste iz gradskog/općinskih budžeta, donacija, programa/projekata i drugo.

Uzimajući u obzir značaj ove pomoći neophodno je i dalje na ovaj način osigurati podrške građanima u stanju socijalne potrebe.

6.3. Pomoć za potrebe i intervencije socijalno zaštitnog karaktera

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Pravilnikom o načinu ostvarivanja prava na novčanu pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera za osobe koja se nalaze u stanju socijalne potrebe („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 01/21), te budžetskim mogućnostima Kantona, Ministarstvo je odobravalo socijalno-intervenirajuće novčane pomoći na osnovu zahtjeva podnesenih od strane osoba u stanju socijalne potrebe ili od strane centara za socijalni rad. Zaprimljene zahtjeve razmatrala je Komisiju i predlagala odobravanje novčane pomoći socijalno intervenirajućeg karaktera, a iste su odobravane zaključcima ministrice ili zaključcima Vlade Kantona.

U 2022. godini odobreno je pomoć socijalno-intervenirajućeg karaktera pojedincima i porodicama za 777 zahtjeva, od ukupno 1.362 podnesenih zahtjeva. U Tabeli br. 20. dat je pregled pomoći prema svrsi, broju zaključaka i visini dodjeljene novčane pomoći kako slijedi.

Na prijedlog ovog ministarstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona je donijela 34 zaključaka o odobravanju novčane pomoći socijalno intervenirajućeg karaktera za osobe i porodice u ukupnom iznosu od 171.098,00 KM, dok je ministrica odobrila 743 zahtjeva u ukupnom iznosu od 388.516,00 KM. Dakle za pomoći socijalno-intervenirajućeg karaktera pojedincima i porodicama je izdvojeno ukupno 559.614,00 KM.

Tabela br. 20

Svrha	Broj zaključaka	Iznos (KM)
pomoć u pokrivanju dijela troškova liječenja	484	353.836,00
Pomoć pri kupovini lijekova	94	27.250,00
pomoć u ublažavanju teške materijalne situacije	154	43.650,00
pomoć u nabavci ortopedskih pomagala	7	18.600,00
pomoć u poboljšavanju stambenih uslova	22	71.853,00
pomoć za plaćanje troškova sahrane/dženaze	3	1.200,00
pomoć u sufinansiranju troškova umjetne oplodnje	13	43.225,00
Ukupno:	777	559.614,00

U Tabeli br. 21 je dat pregled o broju i iznosu odobrenih predmetnih novčanih pomoći prema općinama/gradovima.

Tabela br.21

Rn. br.	Grad/općina	Broj predmeta	Iznos (KM)
1.	Breza	25	27.10,00
2.	Doboj Jug	4	9.300,00
3.	Kakanj	67	48.900,00
4.	Maglaj	18	7.400,00
5.	Olovo	21	7.950,00
6.	Tešanj	14	10.700,00
7.	Usora	1	300,00
8.	Vareš	14	8.100,00
9.	Visoko	24	31.850,00
10.	Zavidovići	65	55.700,00
11.	Zenica	490	345.264,00
12.	Žepče	34	34.150,00
Ukupno:		777	559.614,00

6.4. Zdravstvena zaštita

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Zakonom o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 36/18), Ministrica ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je donijela novo Uputstvo o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 17/22). U skladu sa kriterijima navedenog Uputstva korisnik prava na zdravstveno osiguranje može biti:

- korisnik prava na stalnu novčanu pomoć,
- lice starije od 65 godina (muškarac), odnosno od 60 godina (žena),
- civilna žrtva rata,
- dijete od rođenja do polaska u osnovnu školu, ako nije zdravstveno osigurano kao člano porodice osiguranika,
- lice smješteno u ustanovu socijalne zaštite i lice koje je u postupku smještaja,
- lice koje je žrtva porodičnog nasilja i nasilja u zajednici,
- žena-majka porodilja koja nije u radnom odnosu za vrijeme trudnoće, porođaja i do uzrasta djeteta do godinu dana, odnosno izuzetno i otac djeteta ukoliko ostvaruje pravo na novčanu pomoć u skladu sa članom 127. stav (4) Kantonalnog zakona,
- lice sa invaliditetom i lice sa teškoćama u razvoju u smislu člana 13. Kantonalnog zakona,
- dijete i odraslo lice smješteno u hraniteljsku porodicu.

Postupak utvrđivanja i priznavanja prava provodi centar/sluzba, dok Zavod zdravstvenog osiguranja trebujе sredstava za zdravstveno osiguranje. U toku 2022. godine putem centara/sluzbi ovo pravo ostvarivalo je oko 4.150 korisnika i za finansiranje zdravstvenog osiguranja odobrena su raspoloživa sredstva iz Budžeta Kantona u iznosu od 135.000,00 KM.

6.5. Podrška nevladinim organizacijama i drugim pravnim licima

Ministarstvo kontinuiranim aktivnostima tokom cijele godine podržava rad kantonalnih i općinskih/gradskih udruženja, tj. organizacija civilnog društva. Podrška udruženjima ogleda se u saradnji i pružanju stručne pomoći prilikom provođenja redovnih ili vanrednih aktivnosti pojedinih udruženja, uspostavljanje međusobne komunikacije i saradnje između udruženja, te između civilnog i javnog sektora.

U 2022. godini, realizovana je aktivnost dodjele sredstava putem Javnog poziva za finansiranje i sufinansiranje programa/projekata nevladinih organizacija kantonalnog karaktera sa područja Zeničko-dobojskog kantona. Ministarstvo je raspisalo javni poziv na osnovu člana 32. Zakona o izvršavanju Budžeta za 2022. godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 1/22) i člana 151. stav (4) Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kanton („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11, 3/15, 2/16 i 16/22). Kao rezultat provedenih aktivnosti po javnom pozivu, na prijedlog ovog ministarstva Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-13351/22 od 01.09.2022. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 79.630 KM za 14 programa rada kantonalnih organizacija i 3 projekat udruženja, kako je to navedeno u Tabeli 21.

Tabela 21.

Broj	Nevladine organizacije	Program/projekat	Sredstva u KM
1.	UDRUŽENJE INVALIDA RADA GRADSKIH I OPĆINSKIH UDRUŽENJA ZDK	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
2.	CENTAR ZA ŽENSKIH PRAVA	Projekat „Ka unapređenju položaja žrtava nasilja u porodici i nasilja u zajednici“	4.500,00

3.	SAVEZ LOGORAŠA ZDK	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
4.	SAVEZ UDRUŽENJA PENZIONERA/UMIROVLJENIKA ZDK	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
5.	CENTAR ZA PODRŠKU ROMA "ROMALEN" KAKANJ	Program rada za 2022. godinu	4.975,00
6.	UDRUŽENJE OBOLJELIH OD MULTIPLE SKLEROZE ZDK	Program rada za 2022. godinu	4.977,60
7.	UDRUŽENJE EKO-POKRET "ŽIVOT-VITA"	Program rada za 2021. godinu	5.000,00
8.	UDRUŽENJE "JA BIH U EVROPU" TEŠANJ	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
9.	UG INVALIDNIH LICA HRONIČNIH BUBREŽNIH BOLESNIKA ZDK	Projekat „Bez donacije nema transplatacije“	4.963,00
10.	KOALICIJA ORGANIZACIJA OSOBA SA INVALIDITETOM ZDK	Program rada za 2022. godinu	4.995,00
11.	UDRUŽENJE RODITELJA OSOBA OBOLJELIH OD CEREBRALNE PARALIZE "DLAN" ZENICA	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
12.	UG "FOJNIČANI" MAGLAJ	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
13.	SAVEZ UDRUŽENJA SLIJEPIH GRAĐANA	Program rada za 2022. godinu	4.979,00
14.	UG DRUŠTVO SOCIJALNIH RADNIKA ZDK	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
15.	UDRUŽENJE SAVEZ CIVILNIH ŽRTAVA RATA ZDK	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
16.	UDRUŽENJE DJECE I MLADIH OBOLJELIH OD ŠEĆERNE BOLESTI ZDK	Program rada za 2022. godinu	5.000,00
17.	CENTAR ZA PODRŠKU ROMA "ROMALEN" KAKANJ	Projekat (Centar je izvršio povrat sredstava)	1.980,00
UKUPNO ODOBRENO:			81.369,60
UTROŠENO:			79.389,60

Također na osnovu raspisanog Javnog poziva za raspodjelu budžetskih sredstava namijenjenih za sufinansiranje obilježavanja značajnih datuma iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona, na prijedlog ovog ministarstva Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-13352/22 od 01.09.2022. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 79.630,00 KM za 22 projekata nevladinih organizacija i 9 projekata ustanova socijalne zaštite, kako je to navedeno u Tabeli 22.

Tabela 22.

Broj	Nevladine organizacije i ustanove socijalne zaštite	Sredstva u KM
1.	"SMART TELEVIZIJA" DOO TEŠANJ	6.800,00
2.	UDRUŽENJE KLUB PARAOLIMPIJSKIH SPORTOVA BATON ZENICA	4.000,00
3.	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BREZA	5.000,00
4.	JU DOM ZA STARA LICA ZENICA	5.000,00
5.	SAVEZ UDRUŽENJA SLIJEPIH GRAĐANA	1.390,00

6.	JU ZA PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE "MLADOST" KAKANJ	4.000,00
7.	JAVNA PREDŠKOLSKA USTANOVA "IVANČICA" USORA	3.630,00
8.	JU PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE ZENICA	6.000,00
9.	JU CENTAR ZA DJECU I ODRASLE OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA ZDK	2.000,00
10.	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD VISOKO	2.000,00
11.	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD MAGLAI	1.500,00
12.	UDRUŽENJE SAVEZ CIVILNIH ŽRTAVA RATA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	1.750,00
13.	UDRUŽENJE RODITELJA OSOBA OBOLJELIH OD CEREBRALNE PARALIZE "DLAN" ZENICA	3.000,00
14.	KOALICIJA ORGANIZACIJA OSOBA S INVALIDITETOM ZDK	2.000,00
15.	CENTAR ZA PODRŠKU ROMA "ROMALEN" KAKANJ	2.900,00
16.	UDRUŽENJE OBOLJELIH OD MULTIPLE SKLEROZE ZDK	1.500,00
17.	PREPOROD ZENICA	2.070,00
18.	UDRUŽENJE MREŽA RODITELJA	2.000,00
19.	UDRUŽENJE "CENTAR ZA EKOLOGIJU I ODRŽIVI RAZVOJ - C.E.K.O.R."	2.000,00
20.	ASOCIJACIJA LOKALNIH TELEVIZIJA TEŠANJ	1.200,00
21.	UDRUŽENJE POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA AGRO DOLINA	950,00
22.	JU CSR VISOKO	3.000,00
23.	UDRUŽENJE ODRED IZVIĐAČA "VISOKO"	2.500,00
24.	UG CIVILNIH ŽRTAVA RATA OPĆINE DOBOJ-JUG	700,00
25.	UG CIVILNIH ŽRTAVA RATA GRADA VISOKO	4.000,00
26.	UDRUŽENJE CIVILNIH ŽRTAVA RATA OPĆINE TEŠANJ	620,00
27.	UDRUŽENJE CIVILNIH ŽRTAVA RATA ZAVIDOVIĆI	620,00
28.	ZELENI POLUMJESEC ZDK	5.000,00
29.	UDRUŽENJE INVALIDA RADA GRADSKIH I OPĆINSKIH UDRUŽENJA ZDK	1.300,00
30.	UDRUŽENJE PARAPLEGIČARA I OBOLJELIH OD DJEČIJE PARALIZE OPĆINE DOBOJ-JUG	600,00
31.	UDRUŽENJE CIVILNIH ŽRTAVA RATA ŽEPČE	600,00
UKUPNO:		79.630,00

Ministarstvo je kontinuirano saradivalo sa savezima/udruženjima osoba s invaliditetom. Posebna sredstva je ostvarena sa Koalicijom organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona, organizacijom koja je članica Koordinacionog tijela za praćenje, usmjeravanje i izvještavanje o realizaciji aktivnosti Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016-2021) i provedbu Lokalnog akcionog plana za period 2020.-2021. godine.

6.6. Obilježavanje „Dječije nedjelje“

U Budžetu Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu za obilježavanje „Dječije nedjelje“ planirana su sredstva u iznosu od 15.000,00 KM. Obzirom na ograničena sredstva, Ministarstvo je pozvalo JU Centar za djecu i omladinu s posebnim potrebama i Udruženje „Medica“ Zenica, organizatore Centralnih manifestacija obilježavanja „Dječije nedjelje“ u Kantona u predhodne dvije godine, da dostave informaciju o interesu, te eventualno osmisle i predlože Programa obilježavanja „Dječije nedjelje“ u 2022. godini, u kojem će biti uključeni i akteri sa šireg područja Zeničko-dobojskog kantona. Na osnovu dostavljenih prijedloga projektnih aktivnosti ministrica Ministarstva donijela je Program obilježavanja „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskom kantonu u 2022. godini, broj: 09-31-13155-2/22 od 14.09.2022. godine, koji je realizovan na širem području Kantona i obuhvatao više aktera i aktivnost. Na prijedlog Ministarstva Odlukom Vlade o odobravanju sredstava za obilježavanje „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskom kantonu za 2022. godinu, broj: 02-11-14642/22 od 29.09.2022. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 15.000,00 KM i to:

Udruženju „Medica“ Zenica u iznosu 7.500,00 KM i JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona u iznosu 7.500,00 KM.

6.7. Druga prava socijalne zaštite koje se finansiraju iz budžeta grada/općina iz Zeničko-dobojskog kantona

Kantonalnim zakonom propisana su i druga osnovna prava iz socijalne zaštite, i to: usluge socijalnog i drugog stručnog rada, kućna njega i pomoć u kući, vršenje starateljstva i nadzor. U oblasti zaštite porodice sa djecom predviđena su prava: posebni psihosocijalni tretman bračnih drugova koji žele djecu i trudnica, smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja i osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u školama osnovnog obrazovanja. Navedena prava se finansiraju iz budžeta gradova i općina.

7. NADZOR NAD STRUČNIM RADOM I UTROŠKOM BUDŽETSKIH SREDSTAVA

U skladu sa Planom o vršenju nadzora u 2022. godini, Ministarstvo je izlaskom na teren izvršilo nadzor nad stručnim radom 20 ustanova (10 centrara za socijalni rad, 2 službe socijalne zaštite i 8 drugih ustanova socijalne zaštite za smještajkoje djeluju na području Kantona) u periodu oktobar – decembar 2022. godine.

U skladu sa Kantonalnim zakonom i propisanom procedurom, Ministarstvo je rješavalo podnesene zahtjeve za utvrđivanje propisanih uslova za obavljanje, odnosno proširenje kapaciteta za obavljanje djelatnosti ustanove socijalne zaštite. U 2022. godini nije bilo zahtjeva za utvrđivanje uslova obavljanja djelatnosti socijalne zaštite.

U 2022. godini, Ministarstvo je saradivalo i sa Kantonalnom upravom za inspeksijske poslove u svrhu omogućavanja adekvatne zaštite korisnika usluga ustanova socijalne zaštite. Inspeksijski poslovi su vršeni iz nadležnosti drugih oblasti, jer u Kantonalnoj upravi ne djeluje inspekcija za socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodice sa djecom, niti je aktivna federalna inspekcija za predmetne oblasti.

Ministarstvo je u prvostepenom upravnom postupku riješilo 1.751 predmeta, a u drugostepenom postupku je riješeno 80 žalbi. Od ukupnog broja riješenih žalbi uvaženo je 29 žalbi, a odbijena 51 žalba, te uložena 2 vanredna pravna lijeka. Ministarstvo je također odgovorilo na ukupno 33 upita koji su pristigli od strane nadležnih centara za socijalni rad.

Takoder, u revizionom postupku, u ovom ministarstvu je obrađeno 14 predmeta po osnovu prava koje ostvaruju civilne žrtve rata, te 135 predmeta stalne novčane pomoći. Izvršavanje poslova revizije rješenja priznatih prava je ograničeno jer se obavljaju u skladu sa mogućnostima zaposlenika Ministarstva u odnosu na svakodnevne obaveze, što u krajnosti predstavlja otežavajuću okolnost na pravovremenost isplata naknada korisnicima po ostvarenim pravima. Za rješavanje ovog pitanja davane su preporuke Internog audita i Internog revizora od 2017. godine, kako bi se u Ministarstvu zaposlila stručna osobe koja bi obavljala poslove revizije prvostepenih rješenja o ostvarivanju prava u skladu sa odredbama Kantonalnog zakona.

8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Stanje socijalne zaštite u velikoj mjeri je uslovljeno trenutnom socijalnom, političkom i ekonomskom situacijom te reformskim procesima u ovoj oblasti, kao i posljedicama vanrednih stanja. Pored navedenog na stanje socijalne zaštite direktno utiče visina

opredjeljenih i raspoloživih sredstava za oblast socijalne zaštite na svim nivoima vlasti kao i važeća zakonska regulativa. Stim u vezi, ovisno o budžetskim mogućnostima poduzimane se odgovarajuće mjera i aktivnosti u socijalnoj zaštiti kako bi se obezbjedila potrebna pomoć i podrška za najugroženije stanovnike, to jeste obezbjedio iznos propisane nakanade i pomoći pojedincima ili porodicama koje ispunjavaju uslove ili kriterije za ostvarivanje Kantonalnim zakonom propisanih prava, zatim preduzimane su preventivne mjere i aktivnosti na unapređenju uslovi za pružanje kvalitetnih usluga u ustanovama socijalne zaštite.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice učestuje u reformskim procesima na području Federacije BiH sa ciljem da se u što većoj mjeri obezbijedi dostupnost i ujednačenost u ostvarivanju osnovnih prava u cijeloj Federaciji BiH. Ovim procesima nastoje se unaprijediti prava i usluge u oblastima socijalne zaštite na kantonalnom i federalnom nivou, sa fokusom na prevenciju i otklanjanje ili umanjenje stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, kao i njihova veća integracija u užoj i široj društvenoj zajednici. Za potpuniju integraciju pojedinaca i porodica u stanju socijalne potrebe neophodna je podrška u svim segmentima života, što svakako podrazumijeva uključivanje na svim nivoima djelatnosti iz oblasti zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja, policije i pravosuđa kroz multisektorski pristup rješavanja životnih pitanja pojedinaca i porodica u stanju socijalne potrebe.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, prava iz socijalne zaštite tokom 2022. godine korisnici su ostvarivali 20.916 prava, što je više za 928 prava u odnosu na 2021. godinu kada su korisnici ostvarivali 19.988 prava. Upoređivanjem navedenih podataka za posljednjih dvanaest godina, možemo konstatovati da je nakon tendencije povećanja broja ostvarenih prava do 2012. godine, od 2013. godine uslijedio kontinuirani trend smanjenja broja ostvarenih prava. Jasniju sliku i uvid u broj ostvarenih prava korisnika u toku posljednjih trinaest godina, predočavamo u dijagramu br. 20.

Dijagram br. 20

Ukoliko u posljednje dvije godine uporedimo ostvarena prava, možemo konstatovati da je za 4 prava iz socijalne zaštite povećan broj ostvarenih prava, odnosno za 2 prava iz socijalne zaštite ostao isti broj ostvarenih prava i za 4 prava smanjenjen broj prava. Veći broj prava korisnici su ostvarili u pravima iz socijalne zaštite kako slijedi:

- privremenu i jednokratnu novčanu pomoć, to jeste više za 318 prava;
- refundaciju troškova medicinskog vještačenja, to jeste više za 79 prava;
- smještaj u hraniteljsku porodicu, to jeste više za 4 prava;
- prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, to jeste više za 42 prava;
- pravo na novčanu pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu, to jeste više za 1.097 prava.

Isti broj korisnika kao u 2021. godini ostvario je:

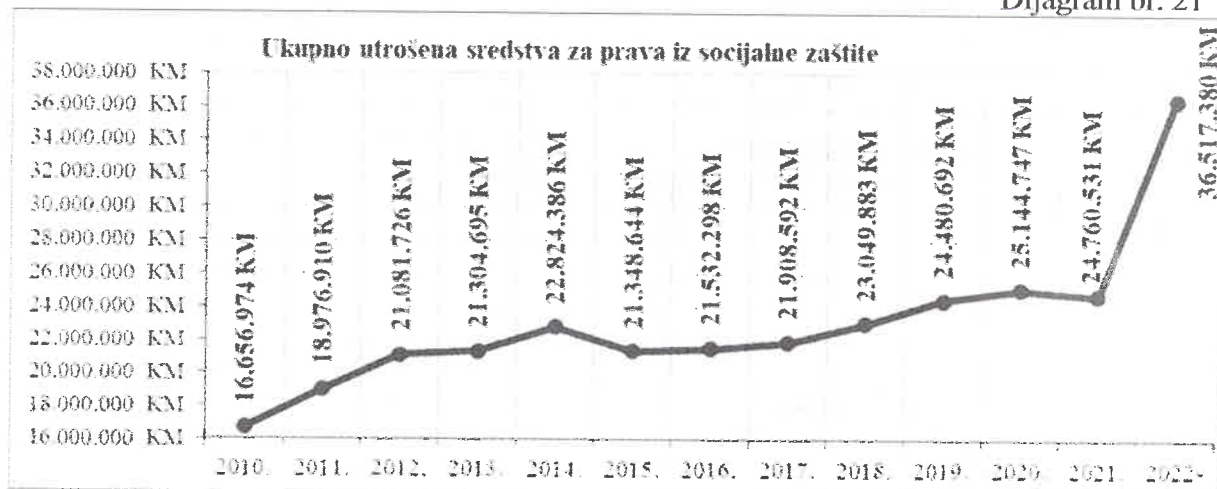
- pravo na naknadu plaće porodiljama, to jeste 1.234 prava;
- pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad djece i mladih osoba ometenih u psihofizičkom razvoju, to jeste 17 prava.

Manji broj korisnika prava evidentiran je kod ostvarivanja:

- prava na dječiji dodatak, to jeste manje za 31 pravo;
- prava na stalnu novčanu pomoć, to jeste manje za 138 prava;
- prava civilnih žrtava rata, to jeste manje za 27 prava.

Pregledom utrošenih sredstava za posljednjih trinaest godina, u dijagramu br. 21 evidentno je povećanje potrošnje finansijskih sredstava za prava iz oblasti socijalne zaštite. Izuzetak je umanjenje potrošnje u 2015. godine kada je prestalo finansiranje prava na pomoć i njegu od drugog lica sa kantonalnog nivoa, za što se je tokom 2013. i 2014. godine izdvajalo blizu 2.000.000,00 KM na godišnjem nivou za oko 1.550 korisnika. Više podataka o izdvajanju sredstava iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predočavamo u dijagramu br. 21.

Dijagram br. 21

Tokom 2022. godine je evidentna veća potrošnja sredstava za navedena prava u odnosu na 2021. godinu za 11.756.849 KM, odnosno da je potrošnja povećana za 47,48%. Osnovni uzrok većeg izdvajanja budžetskih sredstava je zbog povećanja broja korisnika pravo na novčanu pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu za 1.097 majki-porodilja, odnosno povećana naknada plaće i pomoći porodiljama, zatim zakonske obaveze usklađivanja naknada i pomoći sa prosječnom plaćom Kantona kao i povećanju cijena troškova smještaja u ustanovama socijalne zaštite.

Isplata svih mjesečnih naknada i pomoći u 2022. godini je bila redovna, tako da je na dan 05.12.2022. godine izvršena posljednja isplata socijalnih davanja za mjesec oktobar 2022. godine.

Tokom 2022. godine, provodene su aktivnosti i poduzimane mjere na razvoju zaštite i integraciji djece i odraslih osoba sa invaliditetom putem pružanja usluga JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona i podrške udruženjima osoba sa invaliditetom. U kontekstu zaštite i integraciji djece sa teškoćama u razvoju ovo ministarstvo je bilo nosilac reformskih aktivnosti procjene, upućivanja i podrške djeci sa teškoćama u razvoju te je aktivno učestvovalo u procesu organizovanja edukacija i obuka za profesionalce-koordinatore u sistemu iz ustanova zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite i nevladinih organizacija roditelja djece sa teškoćama u razvoju, koje je finansirao Unicef BiH. S tim u vezi, provodene su aktivnosti iz „Akcionog plana transformacije sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama za Zeničko-dobojski kanton“ sa ciljem usklađivanja sistem

procjene djece sa teškoćama sa Međunarodnom klasifikacijom zdravlja, invaliditeta i funkcionisanja.

Također, u 2022.godini donesene su Izmjenama i dopunama Kantonalnog zakona čime su iznos naknada i pomoći svim porodicama izjednačeni te omogućeno svim porodicama da po jednostavnijim kriterijima ostvare pravo po rođenju djeteta. Zatim, nastavljene su aktivnosti Ministarstva u pogledu deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite, to jeste koordinacije i unapređenja usluga stanovanja u lokalnoj zajednici uz stručnu podršku od strane Ustanove „Sumero centar centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“, kao i aktivnosti na podršci djeci i mladim osobama koje izlaze iz sistema javne brige. Kontinuirano su provodene mjere zaštite žrtava nasilja u porodici i zajednici, između ostalog i kroz sufinansiranje smještaja žrtava nasilja u porodici i zajednici u Sigurnoj kući putem Udruženja „Medica“ Zenica, koje je uz dobru saradnju pružalo podršku Ministarstvu u provođenju aktivnosti Koordinacionog tijela, primjeni Protokola o saradnji u pružanju zaštite, podrške, pomoći i zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici i zajednici i prevencije nasilja u Zeničko-dobojskom kantonu te provođenju Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona.

Ministarstvo je ostvarivalo dobru saradnja sa centrima/sluzbama i drugim ustanovama socijalne zaštite sa ciljem provođenja propisa i razvoja usluga iz oblasti socijalne zaštite, kao i saradnju sa nevladinim organizacijama koje djeluju u ovoj oblasti. Pored navedenog, održavana je dobra saradnja sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike, kao i saradnja sa drugim kantonalnim ministarstvima na provođenju mjera i aktivnosti koje su u zajedničkoj nadležnosti.

8.1. Preporuke za djelovanje

S obzirom na stanje u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, smatramo da je u narednom periodu potrebno:

- Osigurati redovnu i kontinuiranu isplatu novčanih naknada, pomoći i drugih davanja;
- Unaprijediti i koordinirati mjere podrške i zaštite porodica pod rizikom od razdvajanja i porodica u stanju socijalne potrebe, sa ciljem osnaživanja i očuvanja porodice;
- Razvijati sistemski rješenja u pogledu zaštite porodica sa djecom i zaštite djece bez roditeljskog staranja, te podsticati povratak djece u biološku porodicu ili smještaj u hraniteljsku porodicu, te zagovarati usvojenje djece bez roditeljskog staranja;
- Uspostaviti sistemsku podršku mladima koji napuštaju sistem javne brige s ciljem adekvatnije socijalne inkluzije i osamostaljivanja (prioritetno zapošljavanje i rješavanje stambene problematike, pokretanje biznisa, dalje školovanje ili prekvalifikaciju i slično);
- Razvijati programe samopomoći i radne aktivacije osoba u riziku i stanju socijalne potrebe;
- Razvijati programe podrške i pomoći pronatalitetne politike na svim nivoima i oblastima društvenog uređenja i djelovanja;
- Kontinuirano podržavati inkluziju, integraciju i bolju zaštitu djece i odraslih lica s invaliditetom, kroz multisektorski pristup i učešće lokalnih i drugih nivoa vlasti;
- Osigurati adekvatnu intersektorsku saradnju i podršku procesu procjene, upućivanja i podrške djeci sa teškoćama u razvoju radi bolje procjene preostalih potencijala, sposobnosti i unapređenja socijalne inkluzije djece;
- Kontinuirano učestvovati u reformskim procesima u oblastima socijalne zaštite na nivou Federacije BiH te shodno tome usklađivati Kantonalni zakon i podzakonske akte.

- Inicirati uspostavu inspektorata za socijalnu zaštitu, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštitu porodice sa djecom kako na Kantonalnom, tako i na federalnom nivou, zbog adekvatnog nadzora nad provođenjem zakona iz navedenih oblasti, odnosno zaštite ljudskih prava ranjivih grupa stanovništva;
- Uspostaviti stabilan modelu finansiranja rada JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona od strane gradova/općina Kantona i uspostavi Stručnog tijela za procjene i podrške djeci s teškoćama u razvoju pri ovoj ustanovi;
- Podržati aktivnosti lokalnih zajednicama sa ciljem uspostave usluga kućne njege i pomoći u kući za starije osobe bez porodičnog staranja i osobe s invaliditetom;
- Podsticati lokalne zajednice na otvaranje dnevnih centara za osobe bez porodičnog staranja i osobe treće životne dobi, kao i uspostavu usluge savjetovališta za brak i porodicu pri centrima za socijalni rad;
- Unapređivati saradnja resornih ministarstava i svih centara/službi na pružanju podrške u radu informacionog sistema „SOTAC V2“;
- Održavati dobru saradnju sa institucijama i ustanova socijalne zaštite, zdravstva, obrazovanja i drugim sektorima, te organizacijama civilnog društva na svim nivoima vlasti, sa ciljem ostvarivanja svestrane zaštite stanovnika Kantona;
- Podržavati jačanje kadrovskih i materijalno-tehničkih kapaciteta centara/službi;
- Unaprijediti materijalno-tehničke i kadrovske kapacitete Ministarstva, radi efikasnijeg i kvalitetnijeg izvršavanja poslova za široki dijapazon prava, zadataka i potreba stanovnika na području Zeničko-dobojskog kantona;
- Obezbjediti podršku za realizaciju mjera utvrđenih u Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2021-2027. godine i drugih strateških i planskih dokumenata;
- Kontinuirano vršiti nadzor nad stručnim radom ustanova socijalne zaštite.

Zenica, juni 2023. godine

*Ministarstvo za rad,
socijalnu politiku i izbjeglice*

MINISTAR

Zlatko Jelić

